

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜK ARAŞTIRMA FON SAYMANLIĞI
1999 EDB 002 NO'LU PROJE**

KENTTE YENİ YOKSULLUK VE GÜNLÜK HAYAT ÜTOPYALARI

**YÜRÜTÜCÜ
Doç. Dr. H.Neşe ÖZGEN**

**İZMİR
2000**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ

BİRİNCİ KISIM: KENTTE YENİ YOKSULLUK ve GÜNLÜK HAYAT ÜTOPYALARI

**A) Kentli Kimlik Ve Yabancılaşma Hız Ve Kimlik Üzerine Ve İnsanın
Yeniden Biçimlendirilmesi**

B) Günlük Hayat ve Ütopyalar

İKİNCİ KISIM: ÜTOPYALARLA ÇÖZÜMLEME ve YÖNTEM

A) Ütopik Hayatın Çözümü:

B) Alana İlişkin Bilgiler, Teknik Ve Çözümler

C) Alanda Kurgulama

**SONUÇLAR VE YORUMLAR: GÜNLÜK YAŞAMDA ÜTOPYALAR VE KENTSEL
YOKSULUN YENİ DÜNYASI ;**

KAÇIŞ MI ALTERNATİF Mİ?

KAYNAKÇA

EKLER

ÖNSÖZ

Bu proje "Kentlerde yeni hayat "ile ilgili bir çalışma yapmayı hedeflemektedir. Özellikle üç büyük kente son 10 yıldır akan göç ve küreselleşmiş ekonominin kentlerdeki tahribatı, kentte yeni bir insan tipini de beraberinde getirmektedir. Bu proje 1990'lardan sonra çalışılmaya başlanan ve "Kentte yeni yoksulluk" ya da "Kentli yeni insan" olarak adlandırılan bu yeni yapıyı bir alan çalışması ile sorgulamak ve yeni sosyolojik öneriler geliştirmek amacını da taşımaktadır.

Bu yeni sosyal yapı ve yapının tipolojisi olarak yeni insanı belirleyebilmenin bir yolu da, ütopyalardan hareket etmektir. Ütopyalar hem sosyal yapıları en radikal eleştirilerle tanımlamakta hem de yeni yapısal hedefleri bireysel ve toplumsal geliştirebilmektedir. Öte yandan bireysel görünümlü ütopyaların üretilmesi toplumsalın çeşitli durumlarına bağlıdır.

Bu projede bireysel olarak ütopyaların üretilip üretilmediği ve bunların hangi toplumsalı yansıttığı da tartışılacaktır.

Bu çalışmada "Kurumlar Sosyolojisi Yüksek Lisans" öğrencileri ile birlikte; bir alan çalışması içinde gerçekleştirildi. Toplumun çeşitli kesimlerinden bireyler ve gruplarla "Katılnmalı gözlem" ve "Söylem analizi" tekniği kullanılarak yapılan olan çalışmanın bulguları ve metodolojisi; yüksek lisans öğrencileri için de alanda bulunma deneyimini kazanmaları açısından son derece öğretici oldu.

Çalışmanın zorlu alan araştırması kısmını gerçekleştiren **tüm öğrencilerime Arif HATUNOĞLU, Emre ÖZKABAN, Yavuz ÇOBANOĞLU, Selim KARYELİ**'ye sonsuz teşekkür borçluyum. Çalışmanın sonuçlarının işe vuruk olması ayrıca tüm sosyal bilim öğrencileri için de, "yapılanların boşa gitmeyeceğini, ülke ve kent sorunlarına çözüm getirmede onların da emeği olduğunu" göstermesi bakımından önemlidir.

Ayrıca çalışmayı desteklenmeye değer gören **Ege Üniversitesi Araştırma Fon Saymanlığına** da teşekkür ederim. Yine nezaketleri ve gönülden yardımları için Araştırma Fon Saymanlığı çalışanlarından Sayın **Fatoş Yıldız** ve Sayın **Elvan Badakal**'a tekrar teşekkür etmek isterim.

Çalışmayı bir tebliğ olarak ortak sunduğumuz 9-13 Haziran 1999'da Seferihisar'da gerçekleştirilen "Günlük Hayat Ütopyaları" toplantısında bir "workshop" içinde tartıştığımız tüm dostlara teşekkür borçluyum. Çalışmanın tüm sorumluluğu ise elbette ki şahsıma aittir.

Ağustos 2000
İzmir

H.Neşe ÖZGEN, Doç. Dr.
Ege Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü

GİRİŞ

9-13 Haziran VI. Ütopyalar Toplantısı'na Yüksek lisans grubumuzla hazırlanırken, öncelikle "Neden Günlük Hayat ve Ütopya?" sorusu üzerinde durduk. Günlüğün tüm sorgulanışlarını bizler "Aydınlar" pek iyi biliyor görünmemize rağmen, aslında yaşamın tüm döngülerinden kaçılan o "adacıklarımız"da, günlük olanın gerçek sorgusunun aslında hiç de yapılmadığını farkettik.: "Günlük" olan "gerçek"ti. Bu kapalı alan bizi günlük hayatın gerçekteki yerini sorgulamaya itti: çeşitli toplumsal yapılardan ve tabakalardan insanlar, günlük hayatı nasıl algılıyorlar ve bu hayatın zemininde ütopyalarını nasıl kurguluyorlardı? Bu sorgulama bizi oldukça geniş ve bir o kadar da iddialı bir alan çalışmasına, bir projeye teşvik etti: Belirgin bir tabaka üzerinde günlük hayatın ütopyasını sorgulayacaktık. Aşağıdaki metin bu projenin kısmi ve aslında henüz tamamlanmamış ön sonuçlarını tanıtmaya çalışıyor.

Bu proje "Kentlerde yeni hayat "ile ilgili bir çalışma yapmayı hedeflemektedir. Özellikle üç büyük kente son 10 yıldır akan göç ve küreselleşmiş ekonominin kentlerdeki tahribatı, kentte yeni bir insan tipini de beraberinde getirmektedir. Bu proje 1990'lardan sonra çalışılmaya başlanan ve "Kentte yeni yoksulluk" ya da "Kentli yeni insan" olarak adlandırılan bu yeni yapıyı bir alan çalışması ile sorgulamak ve yeni sosyolojik öneriler geliştirmek amacını taşımaktadır.

Bu yeni sosyal yapı ve yapının tipolojisi olarak yeni insanı belirleyebilmenin bir yolu da, ütopyalardan hareket etmektir. Ütopyalar hem sosyal yapıları en radikal eleştirilerle tanımlamakta hem de yeni yapısal hedefleri bireysel ve toplumsal anlamda geliştirebilmektedir. Öte yandan bireysel görünümlü ütopyaların üretilmesi toplumsalın çeşitli durumlarına bağlıdır.

Bu projede bireysel olarak ütopyaların üretilip üretilmediği ve bunların hangi toplumsalı yansıttığı da tartışılmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır:

1) Literatürün tartışılması ve soru kağıdının oluşturulması: Yüksek lisans dersi kapsamındaki bu süreç 1 Mart- 21 Nisan tarihleri arasında tamamlandı.

2) Alan çalışması: Aşağıda seçilen kategorilerde çeşitli gruplarla katılımlı gözlem ve derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak yapılacak olan bu çalışma, 22 Nisan- 28 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirildi.

Alan çalışmasında; "Ütopyaların literatürdeki benzeşme kategorileri" ve "Ütopyaların çözümleyici güçleri" tartışıldı. Literatürdeki ütopyalardaki "kategorik/sosyal" olarak adlandırılabilen boyutlarda sınıflandırıldı ve soru kağıtları bu kategorilere dayandırılarak oluşturuldu.

Soru kağıtlarının oluşumunda iki aşama izlendi:

i) Tüm literatürde izlenen sosyal boyut, ortak bir dile çevrilerek ve benzerlik ve farklılıkları ayrıştırılarak kategorik hale sokuldu ve açık uçlu sorular biçimine çevrildi;

ii) Bu açık uçlu soruları muhatapları olarak “kentsel yoksul” kategorileri belirlendi ve çalışma tekniği olarak “katılımcı Çalışma Teknikleri” dikkate alınarak bir teknik geliştirildi: Araştırma yapan grup, örneklem birimlerle 3 hafta boyunca birlikte oldu ve üç aşamalı olarak soru kağıdı doğrulandı (Triangular Investigations, Bkz. Mikkelsen, 1995:71-81) . Burada birinci aşama: teorik doğrulama (literatürdeki kavramlar) ikinci doğrulama : Yarı açık soru kağıdı doğrulaması;üçüncü aşama ise: günlük hayatta doğrulama olarak adlandırılabilir. Daha fazla ayrıntı, “Teknikler” ve kısmen “Yöntem” kısmında verilecektir. Literatürde “ütopyaları dayanakları ve ilişkileri kategoriler aşağıdadır:

T.1. Ütopyaların ele Aldıkları Konular ve Önem Dereceleri

	Meslek	İş	Evlilik - İlişki	Cinsiyet	Tüketim	Üretim	Eğitim	Dil	Din
Zaman	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Mekan		X	X	X		X	X	X	
Para	X	X			X			X	
İktidar		X	X	X	X	X	X	X	X

Bu tablo EK.de verilen 5 Ütopya yazarının (Lefebvre(1991), Collenbach(1994), Haveman(1990), LeGuin(1996) ve Zemyatin(1996)), verilerinden derlenerek aktarılmış; ve grupla tartışmalar sonucu kategorize edilerek alan çalışmasında “odak veriler” olarak kullanılmak üzere kodlanmıştır. Bu konu ile ilgili ayrıntılar “Teknikler” ve kısmen “Yöntem” kısmında aktarılacaktır.

A) KENTLİ KİMLİK VE YABANCILAŞMA HIZ VE KİMLİK ÜZERİNE VE İNSANIN YENİDEN BİÇİMLENDİRİLMESİ:

a) KENTLİ KİMLİK VE YABANCILAŞMA

19.yy, 20'nin başları insanoğlunu 'sistem'le eğitti. Bu insan oturaklı ve düzenli bir hayatı olan; belli başlı bir işi (üretimle ilgili ya da hizmetler sektöründe dahi, hiç değilse adı konmuş (öğretmen, bilim adamı, pazarlamacı vb.) bir mesleği olan, yeri sabit ama üretimin koşullarına bağlı olarak oynayabilecek ve mutlaka aile içinde yetişip aile içinde kalan, fazla lafa gerek yok, durmuş oturmuş, alışkanlıkları üretim içerisindeki yeri (sınıfı) ile belirlenen bu birey, eğitim aracılığı ile gerekli birikimi sağlamada temel öge idi. Bu bireyin özelliği bir sınıf/grup içerisinde yorumlandığında sapmalara yol açmayacak bir tipik öge olması idi. Bu birey, rutin'in adamı olarak 19. ve 20.nin ilk yarısına damgasını vurdu. Tüm yorumları üretim ilişkileri aracılığı ile izlemek mümkündü. Tüm parçaları birbiri aracılığı ile ve bir bütün olarak hareket ediyordu; yani kişi eğitimi ile ilgili bir alanda çalışıyor, üretimi ile ilgili olarak düşünüyor, kültürünü düşüncesinden ve maddi temellerinden üretiyor ve bu yüzden de yorumlanması ve açıklanması çok kolay oluyordu, ayrıca kolay kolay da değişmiyordu.

Oysa 21.yy, bu bireyi olabildiğince yoketmeye çalışıyor. Rutini izleyen ve esnekliklere açık olmayan(yani düzenli bir işi, hayatı, ailesi, evi, sevgilisi ve alışkanlıkları olmayan) birey türü, tüketim toplumu için hiç de uygun değil. 19 ve 20'nin "alışkanlıkları ve seremonileri olması"yla öğünen birey tipi; 21'nin tüketici toplumuna belki de en az uygun düşen birey. Alışkanlıkların devamlı olarak her an, ilk fırsatta bir tarafa atılması, 21'in gerçek temelini oluşturuyor. Hız, tüketim çağını en önemli gerçeği. Hız'ın kendisi bir araç değil amaç olarak; sadece yaşamı kolaylaştıran bir öge olarak değil, yaşamın gerçek özü olarak sunuluyor. 21.yy için en ideal olan şey; hiç birşeyin kalıcı olmaması. "Kullan ve at" sloganı, hızla 'hız'la bütünleşiyor. Böyle bir durumda sonuç, hiçbir şeyin tüketici (artık 'insan' değil) tarafından kesin olarak benimsenmemesi, hiçbir şeyin sonsuz bağlılığa layık olmaması, hiçbir gereksinimin tam olarak karşılanmamış gözükmesi, yani hiçbir arzunun nihai olarak kabul edilmemesidir. Her tür sadakat yemini ve bağlılık "ikinci bir emre kadar" hükmüne tabi olmalıdır. Geçerli olan tek şey, her tür bağlanmanın (iş, üretim, meslek, eğitim, doyum, dostluk ve aşk da dahil) geçiciliğinin ilan edilmesidir. Bu hal(yani hız ve geçicilik), arzu

edilen "şey"in tüketilmesi için gereken zamanı aşmaması gereken bağlanmanın kendisinden bile daha önemlidir.

"Sabırsız, tezcanlı ve huysuz" sıfatları, tüketim toplumunun en gözde atıflarıdır. Tüketim kapasitesini yükseltmek için tüketiciye asla rahat verilmez "Hepsini gördüğünü mü sanıyorsun, oysa HENÜZ HİÇBİR ŞEY GÖRMEDİN" "Gözünü kulağını benden ayırma-ki birazdan daha hızla tüketebileceğin (yani daha doyurucu(!) olanı) yakalayabilesin" Atomize bireyin, birbirinden koparılmış dünyaların birörnek insanların tek doyum noktası tüketmekten ibarettir artık.

Alışveriş şenliği tek tek bireylerin kendilerini sürünün eşsiz bir parçası yapacağı bir "carnavale"dir. Özel tüm günlerde "sevgililer, doğum, anneler, babalar, noel, yılbaşı vb." toplu alışveriş ve tüketilen nesnelere birörnekliliği, kişiyi toplumsal olarak vareden tek etkinliğe dönüşür. Süpermarketler, hipermarketler, megamarketler ne kadar büyükseler o kadar 'ayrıştırıcı' yani bir örnekleştirici olurlar. Buralarda tüketici yangözle 'diğerleri'nin neler aldığını izlerken, renk- ses-ışık sürekli ona neleri tüketeceğini pompalar; kendisini sanki "yargılayan, eleştiren ve seçen" gibi görür. Kendini tanıma, toplumda bir yer edinme, anlamlı denilebilecek bir yaşam; tüm bunlar alışveriş merkezine günlük ziyaretleri gerektirir.

Tüketim merasimi "kollektif olandan kopuyormuş gibi" yapabilmeyi gerçekleştirir. Kollektif tüketim diye bir şey yoktur. Tüketiciler tüketim esnasında birarada olabilirler ama bu biraradalık sadece tüketim faaliyetinin yalnızlığının temelini teşkil eder ve zevkini artırır. Bir akşam yemeğini bütün masaları dolu bir restoranda yemenin zevki, 'seçkin' bir mekanı tüketmenin zevkidir; kalabalık bir alışveriş merkezinde dönüp durmanın zevki de, grup seksin en başta gelen zevklerinden birisidir. Tüketim, seyretme, seyredilme ve seyredildiğini bilme; diğerini gözucuyla izleyerek kendisini varılma eylemidir ve sadece tüketilerek oluşturulabilir. Üretimin seyredilme ve müdahale edilmeme mantığı yoktur.

Tüketimde erteleme yoktur. Artan tasarruf oranları her zaman telaşlandırıcıdır. Aksine tüketici kredilerindeki artış, hızın arttığının habercisidir, doyumun hızla tüketildiğinin habercisidir, kalıcı olanın daha hızla terkedildiğinin ve parçalanmış atomize bireylere daha çabuk ulaşılabileceğinin habercisidir. "Zevke" daha çabuk ulaşılabileceğinin habercisidir. Tüketim toplumu "şimdi'nin toplumdur, ertelenmenin ve biriktirmenin değil; aksine daha çok, daha hızlı ve daha 'zevкли'ye ulaşmanın toplumdur.

Çaba göstermek, kendini adamak, bağlılık ve sebat hoşgörülebilecek kavramlar değil artık. Biyoloji araştırmaları (Yeni çalışmalara göre tüm hayvanlarda çok eşlilik varmış!), psikoloji deneyleri (yaratıcılık faktörünün en iyi harekete geçiricisi stres ve bir miktar gerilim altında çalışmaktır!), coğrafya araştırmaları (Girişimci bireyin en fazla görüldüğü toplumlar kuzey ülkeleri, zira güneyin hava sıcaklığı bireyleri uyşuklaştırıyor!), gen mühendisliği (Şizofreniden, itaatsizliğe, sigara tiryakiliğinden suça eğilime kadar pek çok şeyin altında genetik kodlamalar yatmaktadır!), fizikten (Mutlak göreliliğin doğal sonucu moral göreliliktir, eğer fizikte herşey olasılık hesaplarına göre mümkünse, sosyal hayatta ve etik ve ahlakta da herşey mümkün ve haklıdır!) endüstriye kadar (esnek çalışma koşulları bireylerin daha çok kazanabilmelerine olanak verir!) tüm bilimler tüketim toplumuna hizmet etmenin peşinde, uygun birey tipini yaratmaya çalışıyorlar: Baştan çıkarılmaya hazır, çocuksu ve doyumсуz birey tipi'ni.

Bu birey için uygun yafta ise "kimlik" kavramı ile açıklanmaya çalışıldı. Aslında önce kimlik kavramı üretildi, sonra kimlik içine girecek birey yaratıldı.

Kadınlara ve erkeklere kendini yeniden inşa etme görevi verildi: kimliğini oluşturmak ve yeniden oluşturmak. Bireyler bir zamanların esnafı, tüccarı, işçisi, yarıcısı, çiftçisi vs. ni gayet açık terimlerle ifade edebiliyorken; artık tüm bu sıfatlarından soyunmayı ve kendi toplumsal sınıflarını kendileri tercih etmeyi, üstelik bunun sosyal olarak tanınmasını ve uygun bulunmasını sağlamalıydılar: işte sana kimlik.

Başlangıçta bu kimliği bir kez seçmek yetiyordu, ancak giderek ömür boyu yetinilecek bu kimlikler de yani sağlam, mantıken tutarlı, makul seçenekler olmaktan çıkarılıp; aksine gün içinde dahi değiştirilebilen ve kolayca atılıp kuşanıveren zırhlar haline gelebildiler. Oynaklık, yetinmeme, sebatsızlık yeni kimliklerin hem belirleyicisi ve hem de belirleneni olmaya başladı. Bu kaygan zemin küresel sermayenin en istediği birey tipini oluşturmada en elverişli temeli oluşturuyordu. Bugün çocuk, şimdi orospu, az sonra iş kadını ve hemencecik anne kimlikleri, kendilerini göstergesel olarak bir tek zeminde kanıtlayabiliyorlardı ve bu da yeterli bir zemindi: Tüketerek kanıtlamak! Esnek çalışma zamanlarına benzer bir esnek kimlik modeli "çocuklu toplumlara" yani sürekli tüketen ve medyatik bombardıman altındaki kapitalizmin kültürünü de böylece yeniden üreten bireyler atomize birey olma "kimliğini" de sürekli taşımaktaydılar artık. Kimlik de tıpkı tüketilen diğer nesnelere gibi geçici olmalıydı. Satın alınabilir, uzun süreli olmayan, kolaylıkla sökülebilen, tamamiyle değiştirilebilir olan sembollerle yüklenmiş kimlikler...

b) KENTSEL YENİ YOKSULLUK; KENTSEL YOKSUL KİMDİR? YENİ KENTSEL YOKSULLUK KATEGORİLERİ:

1987 sonrasında küreselleşme etkileri üç büyük kent başta olmak üzere tüm Anadolu kentlerinde yoğun olarak görülmektedir. Bu çerçevede etkisinin bir ucu kırsal alandan zorunlu göçlerle desteklenmektedir ve kentte yeni bir sosyal yapı, bu yapının da yeni bir insan tipi hızla oluşmaktadır.

"Kentten yeni yoksulları", "Mağduriyet psikolojisi", "Yoksulluk Kültürü" veya "Mağduriyetin istismarı" gibi kavramlarla açıklanmaya çalışılan bu sosyal çerçeveden bireyleri; kentten eski yoksul veya dar gelirli kesimlerinden daha farklıdır. Gerçek bir sosyal kırılmanın olduğu özellikle büyük şehirlerde, sosyal görünüm hızla değişmiş, bireysel kalıplar da bunların bir parçası olarak yapıyı yeniden üretmeye başlamıştır.

"Tüketim toplumu", "Kitle toplumu", "Etkisiz birey" vb. kavramlar bu yeni durumun sosyal analizlerinde sıkça kullanılan kavramlardır. Ancak, yapısal analizin bireysel düzlemini farklı boyutlarda araştırma zorunluluğu da henüz yeterince anlaşılabilmiş ve uygulanabilmiş değildir.

Yapısal analiz çalışmalarında bireysel inceleme zorunluluğu bu projenin yapılmasında önemli bir nedendir. Yeni gelişen bu yapı gerek bireysel ve grupsal yaşam umudu ve yeni umutları geliştirme isteği ve zorunluluğu; gerekse gelinen yerde eski yapıları dönüştürme hiç değilse eklenme isteği; çalışmanın bireysel analizlerle yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Son yirmi yılda ülkemizde çok hızlı ve önemli ekonomik değişimler, buna bağlı olarak ta önemli toplumsal değişimler meydana gelmektedir. Özellikle son on yılda kentlere akan göç (üç büyük kent başta olmak üzere), dünya ölçeğinde ortaya çıkan yeni ekonomik olgular ve bunların ülkemizde görülen etkileri kentlerde tahribatı ve yeni sosyal olgularında beraberinde getirmiştir. Çalışmamız 1990'larda irdelenmeye başlanan "kentten yeni yoksulluk"

yada “kentli yeni insan” olarak adlandırılan bu yeni yapıyı anlamak, sorgulamak ve yeni sosyolojik öneriler getirebilmek için bu yapının bir bölümünde alan çalışmasını amaçlamaktadır.

“Kentlin yeni yoksulları” kentin eski yoksul veya dar gelirli kesimlerden daha farklıdır. Tam bir sosyal kırılmanın yaşandığı büyük kentlerimizde sosyal görünümünde hızla değişmekte ve bunların bir parçası olarak bireysel kalıplarda yapıyı yeniden oluşturmaya başlamaktadır. Yeni toplumsal olguların açıklanmasında ise eski kategoriler ve analiz teknikleri yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle çalışmanın amacına uygun olarak yeni kategoriler oluşturmak ve yeni analiz teknikleri kullanmak zorunludur.

Ekonomi politiğin klasik kategorileri günümüz yoksullarının analizinde yetersiz kalmaktadır. Örneğin A.Gorz’a göre işçi sınıfı günümüzün güzide sınıflarından biridir. Z.Bauman ise günümüz yoksullarını ‘işsiz’ değil ‘tüketemeyen’ olarak niteler (Bauman, 1999). Bauman’a göre bunlar norm dışıdır ve bu norm dışılıkları onları sınıflar kategorizasyonunda dışına itmektir. Eskiden işsizler ordusu olarak bekleyen yoksullar aynı zamanda yedek iş gücü olarak işçi sınıfı üzerinde bir baskı oluştururken ücret politikalarının oluşturulmasında önemli bir unsurdular(Bauman, 1999:124-7). Ayrıca sosyal yardım politikaları gereği tüketimde bir belli bir payları vardı. Fakat yeni yoksullar tamamen gözden çıkarılabilecek sisteme faydası olmayan bir kesimdir ve bu konumları onların norm dışı kalmalarını desteklemektedir.Scott, eski ve yeni yoksulluk düzeylerine dikkat çeker, ve “yeni yoksulluk” kategorilerinin artık kentlerde oluşturulduğunu ve “kentsel yoksulluk” durumunun; kırsal alandaki sosyal destek politikalarından yoksunluk nedeniyle çok daha ağır bir durum olduğuna işaret eder.

Benzer olarak Güvenç ve Işık, İstanbul için yaptığı çalışmada, kentsel grupların yoksulluk kriterlerini tespit için, “konut mülkiyeti”inin alınabileceğini söylemişlerdir. Konut mülkiyeti sahipliği kriterine uygun olarak yapılmış bir İstanbul varlık (wealth) analizi, “kentsel yoksulluk” durumlarının, eski yoksulluk ölçütlerinden farklı olduğunu ortaya çıkartmıştır(Güvenç ve Işık, 1996). Sema Erder Ümraniye çalışmasında “E5 altı” olarak sözettiği grupların kentsel katılım mekanizmalarını analiz etmiş ve bu grupların “radikalizm ve yoksunluk” duygularına yatkınlığını bulgulamıştır(Erder, 1997). Özgen 1999 İstanbul Çalışmasında, “Kentsel yoksulun deyim yerindeyse şahrin bağırsaklarında tutunmaya çalıştığını... ve (şehre eklemlenmenin karar almada söz sahibi olma sürelerinden geçiyor olması nedeniyle) kentte tutunma savaşı verdiğini ve yoksulluğun artık güçsüzlükle eşdeğer olduğunu “ vurgulamıştır (Özgen, 1999) E.O.Wright ise ekonomi politiğin eski kategorilerini geliştirerek yeni kategoriler oluşturmuştur. Wright üretim araçlarına, kurumsal avantajlara, beceri ve ehliyete sahip olup olmama gibi bir üçlü kategorizasyona giderek onikili tablosunu oluşturmuştur (Wright, 1985:88)

Üretim Araçlarına sahip olanlar	Mülksüzler(Ücretli emekçiler		
1 Burjuvazi	4 Uzman İdareciler	7 Yarı Ehliyetli idareciler	10 Ehliyetsiz İdareciler
2 Küçük İşverenler	5 Uzman Denetçiler	8 Yarı Ehliyetli Denetçiler	11 Ehliyetsiz Denetçiler
3 Küçük Burjuvazi	6 İdareciler Dışındaki Uzmanlar	9 Yarı Ehliyetli İşçiler	12 Proleterya

HDI' göstergeleriyle hareket ederek, yeni yoksulluk grubunu:

- Kentli, yeni göçer
- Mülksüz
- HDI temel gelir göstergelerinin altında gelikle yaşayan
- Sabit gelirden yoksun-Güvenilir ve sürekli gelirden yoksun
- Eğitim, sağlık, sanitasyon, vb. altyapı olanaklarından yoksun
- Eğitim, sağlık vb. donanımlar için söz ve karar hakkından yoksun
- Seçme seçilme hakkını kullanmanın ötesinde karar alma kaynaklarına erişmede güçsüz
- Kadın
- Çocuk
- İşsiz
- Marjinal ve/veya informel işkollarında çalışan
- Meslek eğitim ve becerisi olmayan, mesleki eğitime erişme şansından mahrum
- 45 yaş ve üzeri
- Mesleki becerileri eski teknolojiye dayalı olduğundan yeniden eğitim olanaklarından yoksun

Gruplar olarak tespit etmek mümkündür. Bu çalışmada Wright'ın kategorizasyonundan hareketle belirlenen yoksullara ek olarak Bauman'dan hareketle emekliler, geçici işçiler, mevsimlik çalışanlar, düzenli bir işe sahip olmayanlar ve işsizler yeni yoksullar kategorizasyonuna dahil edilmiştir.

"Yeni Kentli"yi sosyolojik olarak kendine açıklatabilmenin yolu şimdiye dek yapılmayan bir analiz tekniği ile uygulanmak zorundadır. Kendini açıklama ve kendini yeniden üretmek alternatifini oluşturabilme isteği, toplumsalın bireysel düzlemdeki yansıması olacaktır. literatürün gösterdiği yolu izleyerek, ÜTOPYALAR'ın **toplumsal**, HAYAL VE FANTAZİ'lerin **bireysel** olduğunu söyleyebiliriz. Kişilerin hayalden ve fantaziden sıyrılıp toplumsal alanda hayallemeleri ve bu hayallemelerin rasyonel temelini kurgulamaları ütopya ile sonuçlanmaktadır. Öyleyse ütopyaya geçiş aslında toplumsala geçiştir.

B)GÜNLÜK HAYAT VE ÜTOPYALAR

Yaşamsal ivmelerini giderek yitiren toplumların "anomi" ya da "yabancılaşma" vb. kavramlarla açıklanabilmesi yeni toplumsal analizler için yeterli olmamaktadır. Bu takdirde bu çalışmanın temelini "ütopya" ve "günlük hayatın ütopik yeniden üretimi" oluşturacaktır. Yeni yurttaşlık bilincini geliştirmek ve yeni demokrasi anlayışı üzerinde tartışabilmenin tek olası yolu "ütopya" üzerinde düşünmekten geçmektedir.

" Ütopya'nın harfiyen çevirisi *olmayan yer, hiçbir yer, hiçbir yerde*'dir. Ütopya hiçbir yerde olmayan, henüz hiçbir yerde ama şimdiden varolan o harika ülkenin adıdır. Dolayısı ile ütopya şimdiki dünya ile eleştirel bir tartışma biçimidir. Bu yüzden ütopyada sadece düşünerek, kurgulayarak hayalimizde yarattığımız yeni, önceden varolmayan şey değil, onda artık bulunmayan şey de önemlidir. " (Haveman, s:61)

Varolan toplum düzenindeki bir avuç imalat hatasını ortaya çıkarıp düzeltmenin, dosdoğru ve otomatik olarak sosyalizmi kurmuş olmak için yeterli olduğuna inanmak; ne kadar ütopya yapmak olacaktır?

Bu yeni sosyal yapı ve yapının tipolojisi olarak yeni insanı belirleyebilmenin bir yolu da, ütopyalardan hareket etmektir. Ütopyalar hem sosyal yapıları en radikal eleştirilerle tanımlamakta hem de yeni yapısal hedefleri bireysel ve toplumsal geliştirebilmektedir. Öte yandan bireysel görünümlü ütopyaların üretilmesi toplumsalın çeşitli durumlarına bağlıdır. Bu projede bireysel olarak ütopyaların üretilip üretilmediği ve bunların hangi toplumsalı yansıttığı da tartışılacaktır.

Bu proje "Kentlerde yeni hayat "ile ilgili bir çalışma yapmayı hedeflemektedir. Özellikle üç büyük kente son 10 yıldır akan göç ve küreselleşmiş ekonominin kentlerdeki tahribatı, kentte yeni bir insan tipini de beraberinde getirmektedir. Bu proje 1990'lardan sonra çalışılmaya başlanan ve "Kentte yeni yoksulluk" ya da "Kentli yeni insan" olarak adlandırılan bu yeni yapıyı bir alan çalışması ile sorgulamak ve yeni sosyolojik öneriler geliştirmek amacını taşımaktadır.

İKİNCİ KISIM: İKİNCİ KISIM: ÜTOPYALARLA ÇÖZÜMLEME ve YÖNTEM

A)ÜTOPIK HAYATIN ÇÖZÜMÜ:

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır:

1) Literatürün tartışılması ve soru kağıdının oluşturulması: HAVEMAN, LE GUİN, ZEMYATİN, LEFEBVRE, ve COLLENBACH başta olmak üzere, tüm ütopyalardaki ütopyik kurgu temelleri kategorize edildi(Bkz. EK1) ve görüldü ki; az ya da çok tüm ütopyalar dört ayak üzerinde ütopyalarını kurgulamaktadırlar. Bu dört temel, her ütopyanın olmazsa olmaz dört ayağı: eğitim, aşk/cinsellik/evlilik, üretim ve iktidar'dır. Daha sonra bu dört önemli temelin alt bölümleri çizildi ve zaman ve mekan temelinde 12 kategori oluşturuldu Bu 12 kategori bizim alan çalışmamızda sorularımızın temelini oluşturdu. Kategoriler:

- 1) Ekonomi: (Üretim)
- 2) İktidar: (Hiyerarşi- Sınıflar)
- 3) Eğitim: (Sosyalizasyon- Öğretim)
- 4) Cinsellik: (İlişkiler- Aile ve Evlilik)
- 5) Din: (İnanç Sistemleri)
- 6) Suç: (Hukuk Sistemi)
- 7) Savaş ve Barış
- 8) Irklar
- 9) Medya- İletişim: (Haberleşme- Ulaşım)
- 10) Sağlık
- 11) Nüfus
- 12) Çevre

2) Alan çalışması: Yukarıdaki 12 kategori ile, çeşitli gruplarla katılımlı gözlem ve derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak yapılacak olan alan çalışması, Nisan- Mayıs tarihlerinde gerçekleştirildi. Görüşülen kişilerin toplumun "Yeni Yoksul" kategorisini oluşturanlar arasından seçildiğini belirtmiştik. Bu temelde: Sırt hamalları, Ev temizliğine giden kadınlar, İşsiz kadın ve erkekler, Çıraklık okulu öğrencisi gençler ve Öğretmenleri, Çöp toplayarak geçimini sağlayanlar, Alternatif ve marjinal yaşamı seçenler, Emekli işçiler ve ev kadınları görüşülen kesimi oluşturdu. Bu kişilerle üst üste yapılan derinlemesine mülakatlar; her bir bireye yöneltilen yönlendirici olmayan ama yöneltici açık uçlu sorularla desteklenerek günlerce sürdü ve konuşmalar zaman zaman teybe kaydedilerek bant çözümlenmeleri gerçekleştirildi.

Ortalama insanın tutum ve değerleri farklıdır. Şöyle ki insanlar olması gereken(ideali) bilir (değer) ama yaptıklarını her zaman bu değerler çerçevesinde gerçekleştirmezler(tutum). Bu nedenle sonraki görüşmelerde, görüşülen kişilere "500 yıl sonraki dünyayı hayal etmeleri ve ütopyalarını bir de böyle geliştirmeleri" istendi ve tutum ile değer arasındaki farklar böylece sınanmaya çalışıldı.

B)ALANA İLİŞKİN BİLGİLER, TEKNİK ve ÇÖZÜMLEMELER

Tartışma ve projenin olgunlaştırılması: Bu kısım çalışmanın en zevkli ve aslında en uzun süren bölümü oldu. Metin analizi için "Diskur(söylem) analizi" tekniğini kullanmayı uygun gördük. Öncelikle zaman ve mekan bağlamını; varolan pozitivist yöntemlerden herhangi biri ile çözümlenmek mümkün görünmüyordu. "Söylem analizi" tekniği hem bir başkaldır hem anlayıcı sosyoloji açısından ve hem de ütopyayı açığa çıkarmada en etkili yöntem olarak işgörmekteydi.

Söylem analizi, metin içi kelimelerin ve sıfatların hangi bağlam içinde ve hangi rasyonalite ile kullanıldığını, metnin kendi rasyonalitesi içinde yorumlamaya çalışan bir tekniktir. Söylem analizi çeşitli alanlarda ve değişik şekillerde kullanılan bir tekniktir. Bu teknik reklam metinleri, gazete haberleri, edebi metinler, vb. metinlerin tek tek veya karşılaştırmalı analizinde kullanılmaktadır. Amaç kısaca metnin satır aralarını okuyup yorumlamaktır. Söylem analizinde içerik analizinden farklı olarak kelimelerin kullanım sıklığı gibi miktara yönelik bir analizden ziyade kelimenin kullanıldığı bağlam ve bunun gerisinde yatan anlamların ortaya çıkarılması amaçlanır. Söylem analizinde amaca uygun olarak çeşitli yöntemler kullanılabilir. Bunlardan biri söylemin nasıl bir kronolojik sıra izlediğidir. Anlatıcının anlatımına hangi zaman veya dönemden başladığı ve anlatımı hangi yönde devam ettirdiğini anlamaya yönelik bir yöntemdir. Bir diğer yöntemde açıklamanın nasıl yapıldığına bakar. Anlatıcının açıklamasının mantığını ortaya koymayı, açıklamasını nasıl rasyonalize ettiğini bulmayı amaçlar.

Bu çalışmada kullandığımız yöntem ise anlatıcıların öykülendirmelerini nasıl yaptıklarını ve özellikle neleri vurguladıklarını bulmaya yöneliktir. Bunun içinde kullanılan yöntem şudur:

- a) Girişi nasıl yapıyorlar?
- b) Bağlamı neye \ nereye yoğunlaştırıyorlar?(Oryantasyonları nasıl?)
- c) Kodlamaları neler?
- d) Rasyonalizasyonları nereye odaklanıyor?

Kısaca özetlersek, söylemin üç bağlamı vardır:

1)KRONOLOJİ: Anlatı hangi tarihten başlatılmaktadır? Örneğin kişi öncelikle hangi tarihi ele alarak anlatıya girişmektedir? Çocukluk, sünnet, evliliğin başlangıcı, bir yangının öyküsü vb. Çözümlemenin en önemli ipuçlarından birisini oluşturmaktadır.

2)AÇIKLAMALAR: Açıklamalar doğrudan kişinin anlattığı öyküyü hangi akılsallık temelinde yorumladığı ile ilgilidir. Yani kişi bu öyküyü anlatırken nasıl rasyonelleştirmektedir? Bu kısım 3. bölümün de temelini oluşturmaktadır.

3)ANLATI: 1)GİRİŞ : Kişi öyküyü anlatmaya nereden giriyor?

2)ORYANTASYON: Öykü asıl olarak nereye odaklanıyor?

3)KODLAMA: Kişi bu anlatıda kimi hangi adla kodluyor? Hangi toplumsal biçim nasıl adlandırılıyor?

4)AHLAKSALLIK: Anlatının moralitesi nerede?

Çalışma, yukarıdaki üç bağlamda metin çözümlenmeleri ile sonuçlanmıştır.

C)ALANDA KURGULAMA:

Aşağıda alan metinleri ve bunların ilk kurguları görülmektedir. Yeni bir çalışma tekniği olarak “discur”un dönüşmesi aşamalarla verilecektir.

A)Görüşmeci: Emre Özkaban:

“Ben görüşme kılavuzumu görüştüğüm kişilerin bu kategorilere dair direkt düşüncelerini almak için “Senin yaşamayı istediğin, olmasını düşlediğin toplumda iktidar- vd. kategoriler- nasıl olmalı? \ nasıl olacak?” sorularıyla oluşturdum. Daha sonra aldığım cevaplarla oluşan metne söylem analizi uyguladım.

Görüşülen üç kişide belli beceri ve ehliyetlere sahip olmalarına rağmen, sistemin sunduğu işleri kendi iradeleriyle reddeden ve alternatif bir yaşam sürdürmeye çalışan insanlardır. Ses kayıt cihazıyla yapılan görüşmeden sonra kayıtlar tekrar dinlenerek belirlenen kategorilere verdikleri cevaplar kullandıkları kavramlar ve söylediklerine sadık kalınarak yazılı metin haline getirilmiştir. Bu metinler aşağıda üç görüşülen içinde ayrı ayrı verilmiştir”:

1.Görüşülen: (Elektronikçi) 28 yaşında, erkek, belirli bir işi yok, bekar, üniversite terk.

Ekonomi: (Üretim)

Mal üretimi tamamen otomatik yapılacaktır. Tarım ve sanayide insan gücü hemen hemen hiç kullanılmayacaktır. Hizmetler sektörü gelişecek ve hizmetlerde bir artış olacaktır. Hizmet veren sektörlerde de hizmet veren sektörler oluşacaktır ve bu zincirleme olarak gelişecektir. Tanımı yeniden yapılmış bir değişim aracı paranın yerini alacaktır. Ücret ve fiyatlar sektörlerin önem derecesine göre belirlenecektir. Emelin satış biçimi değişecektir. Çalışma belli bir mekana bağlı olmayacaktır. Örneğin hizmet nerede isteniyorsa orada verilecek veya alınacaktır.

İktidar: (Hiyerarşi-Sınıflar)

Başlangıçta iktidar toplumsal etik doğrultusunda, toplumun belirleyeceği toplumsal evrimi gerçekleştirmek üzere toplum tarafından seçilmiş kişilerde olacaktır. Yurttaşların uzak olacağı bu yapı belirlenen düşünsel evrim gerçekleştiğinde ortadan kalkacaktır. İktidar, hiyerarşi ve sınıflar olmayacaktır.

Eğitim: (Sosyalizasyon- Öğretim)

Mevcut siyasal yapıyı korumak için yapılan eğitim fonksiyonunu yitirecek, sistemi korumaya yönelik bir eğitim olmayacaktır. Eğitim bireylerin tercihinin bağlı olarak değişecektir. Tamamen bireye yönelik ve bireyin tercihleri doğrultusunda bir eğitim olacaktır. Eğitimin bir karşılığı olacaktır.

Cinsellik: (İlişkiler- Aile ve Evlilik)

Salt üreme düşüncesi dışında cinselliğin yeniden keşfedilmesi söz konusu olacaktır. Cinsellik bedensel beklentiler dışında düşünsel olarakta değişeceği için cinselliğin formlarında değişecektir. Cinselliğin belirlenen değişim aracı cinsinden bir karşılığı olacaktır.

Din:

Bir din mutlaka olacaktır. Varolan dinlerin algılanışı farklılaşacaktır, eski dinler revize olacaktır yada ihtiyacı karşılamaya yönelik yeni bir din oluşacaktır.

Suç: (Hukuk Sistemi)

Bir hukuk sistemi olmayacaktır, toplumsal etik olacaktır. Suç rehabilite edilebilir bir olgu olarak görülecektir.

Savaş ve Barış:

İnsanlar savaşın anlamsızlığını kavrayıncaya kadar bir süre savaşlar olacak fakat daha sonra savaşlar ortadan kalkacak.

Irklar:

Dünya üzerinde doğal olarak farklı ırklar olacaktır fakat ırk ayrımcılığı olmayacak. Kan bağı önemsiz bir şey olacak.

Medya- İletişim: (Haberleşme- Ulaşım)

Teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişimde gelişmeye devam edecek. Ulaşım da aynı şekilde gelişecek; hız ve konfor artacak.

Nüfus:

Hızlı bir nüfus artışının ardından planlamaya gidilerek doğumlar azaltılacak ve nüfus kontrol altına alınacak.

Çevre:

Hurdacılık ve çöp toplayıcılığı gelişecek. Geri dönüşüm önem kazanacak. Kaynakların hızla tüketimi devam edecek ve yeni kaynaklar keşfedilmek zorunda kalınacak. Bu yeni kaynaklara uygun üretim kategorileri oluşacak ve bunlara uygun olarak yeni mallar üretilecek. Moda ve tüketim bir süre daha devam edecek. Bu yeni kaynaklarda da azalma başlayınca dayanıklı mallar üretilmeye başlanacak. Hammadde kaynakları ölçüsünde sınırlı bir üretim olacak ve en az hammadde kullanımına gidilecek.

2.Görüşülen: (Üniversite mezunu) 30 yaşında, erkek, belirli bir işi yok,evli.

Ekonomi: (Üretim)

Üretim ortak yaşamın idamesini sağlamak üzere yapılacak. Tarıma dayalı bir üretim olacak, sanayi olmayacak. İhtiyaçları karşılamaya yönelik basit teknoloji kullanılacak. İhtiyaçları karşılamak üzere mal değiş-tokuşu olacak. Hür iradeye dayalı bir iş bölümü olacak. İsteyen istediği yerde istediği işi yapabilecek. Ancak doğal afet durumlarında zorun olarak bir yere gidilip çalışılabilecek. Yaşam standartları belli olacağı için paylaşım eşit ve ihtiyaca göre olacak.

İktidar: (Hiyerarşi-Sınıflar)

Bunların hiç biri olmayacak.

Eğitim: (Sosyalizasyon- Öğretim)

Okula, okumaya, yazmaya gerek kalmayacak. Kurumsal bir eğitim olmayacak. Sosyal gelişim toplumsal yaşam içinde gerçekleşecek. İnsanlar öğrenmeleri gerekenleri üretim süreci içinde öğrenecekler.

Cinsellik: (İlişkiler- Aile ve Evlilik)

İnsanlar cinsel ilişkileri hür iradeleri doğrultusunda istedikleri şekilde yaşayabilecekler. Akde dayalı bir şey olmayacağı için kurumsal bir evlilik olmayacak fakat insanlar hür iradeleriyle birlikte yaşayabilecekler. Eğer isterlerse aile kurabilecekler. Herhangi bir cinsin egemenliği söz konusu olmayacak. İnsanlar sürekli bire bir ilişkiler içerisinde olacaklar.

Din:

Din olmayacak.

Suç: (Hukuk Sistemi)

Akde dayalı hiçbir şey olmayacağından bir hukuk sistemi olmayacak. Suç diye bir kavram olmayacak.

Savaş ve Barış:

Savaş diye bir şey olmayacak. Tamamen barışçı bir toplum olacak.

Irklar:

Irkların bir önemi kalmayacak. Irkçılık olmayacak.

Medya- İletişim: (Haberleşme- Ulaşım)

Haberleşme ve ulaşım basit yöntemlerle sağlanacak. İsteyen istediği zaman istediği yere gidebilecek ve yerleşebilecek.

Sağlık:

Doğal sağaltım yöntemleri ve bitkisel ilaçlar kullanılacak. Bu işler bu konuya ilgi duyan kişilerce yapılacak. Deneyimlerin aktarılması yoluyla devam edecek.

Nüfus:

İsteyen istediği kadar çocuk yapabilecek, istemezse yapmayacak. Nüfus doğal dengesini koruyacak.

Çevre:

Tamamen doğal bir yaşam sürdürüleceği için çevre kirliliği yada çevre sorunu olmayacak.

3.Görüşülen: (Yazları çalışan) 28 yaşında, erkek, belirli bir işi yok,bekar, üniversite terk.

Ekonomi: (Üretim)

Üretim temel ihtiyaçlara dönük olarak yapılacak ve üretim- tüketim dengesi olacak. Üretimi yapılamayan ihtiyaçlar takas yoluyla sağlanacak. Paylaşımında ihtiyaca göre olacak.

İktidar: (Hiyerarşi-Sınıflar)

Herkes toplumsal ahlak kurallarına uyacağından ve çıkar ilişkileri olmayacağından iktidara gerek kalmayacak. Hiyerarşi ve sınıflar olmayacak. İnsanlar üretimde kendi üzerlerine düşen görevi bilecekleri için organizasyonu yapacak kişilere gerek kalmayacak. Eğer organizasyonu gerektirecek koşullar ortaya çıkarsa deneyimli olanlar tarafından yapılacak.

Eğitim: (Sosyalizasyon- Öğretim)

Sosyalizasyon toplumsal yaşam içinde gerçekleşecek. Eğitim üretim faaliyetinin içerisinde, ihtiyaca göre, el becerisi ve düşünsel gelişimi sağlamak üzere yapılacak.

Cinsellik: (İlişkiler- Aile ve Evlilik)

İnsanlar cinselliklerini serbestçe yaşayabilecekler. İsteyen aile kurabilecek bunun için evlilik zorunlu olmayacak. İnsan ilişkileri paylaşım dayalı olacak, çıkar ilişkileri olmayacak. Cinsiyetler arasında fark olmayacak.

Din:

Kurallı ve sistemli bir din olmayacak . Fakat insan üstü kozmik bir güce inanç olacak.

Suç: (Hukuk Sistemi)

Hukuka gerek kalmayacak. Suç diye bir şey olmayacak. Bazı davranışlar hata olarak kabul edilebilir ve düzeltilebilir şeyler olacak.

Savaş ve Barış:

Savaş olmayacak. Barışa dayalı bir toplum düzeni olacak.

Irklar:

Irklar kaynaşacak. Irkçılık diye bir şey olmayacak.

Medya- İletişim: (Haberleşme- Ulaşım)

İletişim basit yöntemlerle sağlanacak. Başka bir yerle iletişim kurmak istendiğinde oraya gidilerek direkt ilişki kurulacak.

Sağlık:

Doğal yöntemler kullanılacak. Bu alanla ilgilenen kişiler tarafından gerçekleştirilecek.

Nüfus:

Nüfus doğal dengesinde gidecek.

Çevre:

Doğal bir üretim olacağından çevre sorunu olmayacak.

BAĞLAM ANALİZİ:

Üniversite mezunu ve yazları çalışan, tamamen basit ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir üretim kurguluyorlar. Üretilmeyen fakat ihtiyaç duyulan malları takas yoluyla ikame etmeyi düşünüyorlar. Ütopyalarında gelişmiş teknolojiye yer vermiyorlar. İş veya zorunlu üretim kavramları yok. Üretimin organizasyonunun belli kişilerce yapılması gerektiğini düşünmüyorlar. İkisi de üretimi yapanların kişisel bilinçlerini ön plana çıkarıyor. Tüketim ve ihtiyaçların belli bir standardı olacağını bu nedenle paylaşımın ihtiyaca göre ve eşit olacağını belirtiyorlar. Sanayi, ticaret, para kavramlarına hiç yer vermiyorlar. Elektronikçi ise gelişmiş teknoloji ve tamamen otomatizasyona dayalı, kol gücünün hemen hemen hiç kullanılmadığı bir üretim tasarlıyor. Bunun yanında hizmetler sektörünün çeşitleneceği ve artacağından bahsediyor. Hizmet veren sektörlerle de hizmet veren sektörler şeklinde bir zincirleme gelişim kurguluyor. Paranın yerini yeni bir değişim aracının alacağını vurguluyor. Ücret ve fiyatların sektörlerin önemine göre belirleneceğini, emeğin satış biçiminin değişeceğini belirtiyor.

Üniversite mezunu ve yazları çalışan iktidara olumsuzluk atfediyorlar. Elektronikçi ise iktidarı geçici olarak olumluyor. Elektronikçi ve yazları çalışan toplumsal etiğin iktidarı gereksiz kılacağını belirtiyorlar. Üçü de hiyerarşi ve sınıfların olmayacağını söylüyor.

Üniversite mezunu ve yazları çalışan sosyalizasyonun toplumsal yaşam içerisinde, eğitiminse üretim süreci içerisinde deneyimlerin aktarımı yoluyla gerçekleşeceğini belirtiyorlar. Üniversite mezunu yazıya, okumaya, yazmaya gerek kalmayacağını belirtiyor. Elektronikçi ise mevcut sistemi korumaya yönelik eğitimin fonksiyonunu yitireceğini, tamamen bireyin tercihlerine bağlı olarak ve bu tercihler doğrultusunda bir eğitim anlayışının gelişeceğini vurguluyor. Üçü de kurumsal eğitime olumsuzluk atfediyor.

Elektronikçi salt üreme düşüncesi dışında cinselliğin yeniden keşfedileceğini, bu cinselliğin bedensel beklentiler dışında zihinsel beklentilerinde etkisiyle yeni formlar oluşturacağını söylüyor. Üniversite mezunu ve yazları çalışan ise cinselliğin hür irade doğrultusunda serbestçe yaşanacağını, herhangi bir kısıtlama olmayacağını belirtiyorlar. Üçü de kurumsal olarak evliliğe ve aileye olumsuzluk atfediyorlar. İnsanların eğer isterlerse birlikte yaşayabileceklerini yada aile kurabileceklerini belirtiyorlar. Toplumsal açıdan cinsler arasında bir farkın olmayacağını, herhangi bir cinsin üstünlüğünün söz konusu olmayacağını belirtiyorlar. İnsan ilişkilerinin paylaşımına dayalı ve direkt ilişkiler olacağını söylüyorlar. Yazları çalışan çıkar ilişkilerine olumsuz atıfta bulunuyor.

Üçü de hukuk sisteminin olmayacağını belirtiyor. Elektronikçi ve yazları çalışan toplumsal etiğin hukuk sistemini gereksiz kılacağını belirtirken üniversite mezunu akde dayalı hiçbir şey olmayacağından hukuğun gereksiz olacağını söylüyor. Hiyerarşi ve eşitsizliğin olmayacağı bir toplumda hukuğa gerek kalmayacağını belirtiyorlar. Üçü de ütopyalarında suça yer vermiyorlar. Elektronikçi şu anda suç olarak nitelenen şeylerin rehabilite edilebilir davranışlar olarak niteleneceğini söylüyor. Yazları çalışan ise bunların düzeltilebilir hatalar olarak algılanacağını belirtiyor. Üniversite mezunu suça hiç yer vermiyor.

Yazları çalışan bir din sisteminin olmayacağını söylüyor fakat bir kutsalın olacağını belirtiyor. Elektronikçi ise dine ihtiyaç duyulacağını ve bu ihtiyacı karşılamak üzere eski dinlerin farklılaşacağını yada yeni bir dinin ortaya çıkacağını belirtiyor. Üniversite mezunu ise ütopyasında dine yer vermiyor.

Üçü de savaşı olumsuzlarken elektronikçi savaşların bir süreç sonunda ortadan kalkacağını söylüyor. Üniversite mezunu ve yazları çalışan ise ütopyalarını tamamen barış üzerine kuruyorlar.

İrkçılığa üçü de olumsuzluk atfediyorlar. Yazları çalışan ırklar arasında bir kaynaşma olacağından söz ederken elektronikçi kan bağının, üniversite mezunu da ırkların önemi kalmayacağını belirtiyor.

Üniversite mezunu ve yazları çalışan ulaşım ve haberleşmenin basit yöntemlerle gerçekleştirileceğini, isteyen istediği zaman istediği yere gidebileceğini veya yerleşe

bileceğini belirtiyorlar. İletişim kurmak isteyenlerin iletişim kurmak istedikleri kişinin yanına gideceklerini belirtiyorlar. Elektronikçi ise iletişimin daha da gelişmiş bir teknolojiyle sağlanacağını, ulaşımında daha hızlı ve rahat olacağını belirtiyor.

Üniversite mezunu ve yazları çalışan sağlık sorunlarının doğal yollarla yapılacağını söylüyorlar. Sağlık hizmetlerinin bu alana ilgi duyan kişilerce gerçekleştirileceğini, bunların deneyimin aktarılması yoluyla devam edeceğini söylüyorlar. İlaçların tamamen doğal yöntemlerle doğadan sağlanacağını belirtiyorlar.

Elektronikçi nüfusun hızlı bir artıştan sonra planlama yoluyla kontrol altına alınacağını belirtirken yazları çalışan ve üniversite mezunu nüfusun doğal dengesini koruyacağını söylüyorlar.

Üniversite mezunu ve yazları çalışan tamamen doğal bir yaşam olacağı için çevre sorunu olmayacağını belirtiyor. Elektronikçi geri dönüşümün önem kazanacağını, ham madde kullanımının azalacağını ve dayanıklı mal üretiminin artacağını fakat bununda yine bir süreç içerisinde gerçekleşeceğini söylüyor.

Genel olarak baktığımızda üçünün de bazı ortak ve farklı yönleri olmakla beraber yazları çalışan ve üniversite mezunu arasında daha çok ortak yön olduğunu görüyoruz. İki de ütopyalarını doğal bir yaşam üzerinden kurguluyorlar. Üretim, ulaşım, iletişim, nüfus, çevre ve sağlık konularına doğallık çerçevesinden bakıyorlar. Toplumsal yaşama ilişkin kodlamaları üretim, paylaşım ve eşitlik. Üniversite mezunu toplumsal yaşam ve cinselliğe ilişkin kurgularını hür irade kavramından hareketle oluşturuyor. Yazları çalışan ise toplumsal yaşamı toplumsal etikten, cinselliği ise serbestlikten hareketle kurguluyor. İki de eğitim ve sosyalizasyonu toplumsal yaşam ve üretim içerisinde kurguluyor. Üniversite mezunu ve yazları çalışanda iktidar, para, kurumsal aile ve evlilik, hukuk sistemi, suç, din, savaş, ırkçılık olumsuzluk atfedilen kavramlar. Yazları çalışanda ve elektronikçide iktidara olumsuz bir atf olmakla birlikte toplumsal yaşamı toplumsal etik üzerinden kurgulamaları geride bir iktidar olgusunun varlığını ortaya koyuyor.

Elektronikçi ütopyasını kurgularken bir geçiş aşamasını kaçınılmaz olarak ortaya koyuyor. Gelişmiş teknoloji ütopyasında önemli bir yer tutuyor. Üretim, ulaşım, iletişim, çevre gibi kavramlar ileri teknoloji kullanımını içeriyor. Toplumsal yaşamı toplumsal etik üzerinden kurgulaması ve iktidarı geçiş sürecinde meşru görmesi iktidara karşı olumsuz atfını zayıflatıyor.

B)Görüşmeci: Yavuz ÇOBANOĞLU

“Bu çalışmada görüşülen üç kişi de ütopya konusunda kurgularını oluştururken günümüz gerçeklerinden yola çıkarak bir ütopya kurgusu oluşturmaya çalıştılar. Bu kurgu , gerek sorulara verdikleri karşılıklarda gerekse de rasyonalize etmeye çalıştıkları kendi dünya ütopyalarında, apaçık ortaya çıktı. Burada şu rahatlıkla söylenebilir ki, görüşülen kişiler hep bir öngörü yapma kaygısı içindeydiler. Yapacakları öngörü ya da tahmin edecekleri uzak bir gelecek, sanki onların ütopya denen şeyden anladıklarının ayrılmaz bir parçasıydı.

Ayrıca , bu üç kişinin açıklamalarındaki mantıksal kurgu tabii ki bazı çelişkileri de içeriyordu , bilhassa eşitlik konusunda:Mesela emekli işçi bir yandan “ eşitliğin para olarak sağlanması için kanun gücü olmalı “ derken diğer yandan “ yöneticiyse zengin olacak, ,para yönetim için ölçüttür “ ifadesi ile çelişebiliyor , benzer bir çelişki de sırt hamalında var , o “hak,eşitlik ve adalete dayalı bir toplum olacak” dedikten sonra yönetim ile ilgili bir soruya “benden fazla kazanıyorsa o kişi yönetici seçilecek” diyebiliyor. Fakat bu çalışmanın amacı çelişkileri yakalamaktan ziyade , çelişkilerin de içinde barındığı bir dünya ütopyasını analiz etmektir.

Diğer yandan , her üç kişinin ütopyalarını öykülerken vurgu yaptıkları birçok konu olmasına rağmen özellikle üç tanesinin altını çizmek istiyorum. Çünkü bunlar bence bu öykülemenin üç önemli sac ayağını oluşturuyor ve zaten kurgu da dönüp dolaşıp bu üç başlık etrafında toplanıyor. Bunlar :

a) Eğitim

b) Sadakat ve Güven

c) Eşitlik ve Adalet

Mesela emekli işçi için eğitim kurduğu ütopyanın vazgeçilmez bir parçası ve eğitimi kurumsal bir çerçevede algılıyor. Ona göre ; “insan olabildiği sürece bir şeyler öğretilecek.” Burada “öğretilecek” kelimesi önemli , çünkü bu onun eğitimden öğretimi anladığı , üstelik eğitimi de “öğretim görecekler (eğitimsizler)” ve “öğretim verecekler (eğitlimliler)” şeklinde ayırdığı anlamına geliyor. Bu mantık diğer cümlelerde de ortaya çıkıyor: “Eğitim insanlara eğitimin değerini de öğretecek” derken bu eğitimin özel eğitim almış öğretmenlerce verileceğini ekliyor. Öğretmenin özel eğitim alması demek bu eğitimi birilerinin verdiği anlamına gelir ki bunun adı “kurum” dur. Zaten bu eğitimin amacı da “topluma iyi vatandaş yetiştirmek” ifadesinde de görülüyor. Bunun anlamı “otoritenin bilgisi dahilinde iyi huylu vatandaşların yetiştirilmesidir.”

Ev hanımı ise “insanın her yaşta eğitim alabileceğine” inanıyor. Fakat o eşinden farklı olarak, sosyal çevrenin, gelenek ve kültür bakımından eğitici olacağına altını çiziyor. Onun ütopyasında ki eğitim yapısı ikili bir yapı, yani merkezi bir kurumsallığın verdiği eğitimin yanında zengin çocuklarının okuduğu okullar da olacak ve buralarda eğitimi özel teşebbüs sağlayacak.

Sırt hamalı da her yaşta eğitimin olacağını söylemekle beraber (daha ileride de görüleceği üzere) o kendi cemaatçi kurgusu içinde eğitim verilecek en önemli ve ilk yerin aile olduğuna inanıyor. Eğitim içinde ailenin önemi diğerlerinin üzerinde ve zaten “okulda ki eğitim teknoloji öğretecek” derken bile ailenin gelenek ve kültürel eğitim yapacağına altını çiziyor ki bunun satır arasında okulda ki kültürel eğitime beslenen derin güvensizlikte yatıyor.

Ütopya kurgusunun ikinci sac ayağını oluşturan “sadakat ve güven” hakkında her üç kişi de hemen hemen aynı düşünceleri taşıyorlar. Onların dünyası , sadakat ve güvenin sarsılmayacak temelleri üzerine kurulmuş durumda. Fakat, yine de bir tereddüt söz konusu, bu temellerin devamını sağlayan kurum ister “hükümet” olsun isterse de “başkan” mutlaka bu iki değeri koruyucu bir otorite var. Diğerlerinden ayrı olarak ev hanımı, sadakat ve güveni

“insanların kişisel sorunları olduğunda güvenebileceği bir ilişkiye ihtiyaç” şeklinde hissederken bunları ilişkisel düzeyde açıklıyor. Bugünün dünyasında ki bütün ilişkilerin güven ihtiyacı ile birlikte risk faktörünü de barındırması düşünüldüğünde ev hanımının ifadesi daha da anlam kazanabilir.

Bu noktada, son sac ayağını “eşitlik ve adalet” kavramları oluşturuyor. Görüşmelerden ortaya çıkan şu ki her üç kişi de içinde yaşadıkları dünyanın eşitsizlik ve adaletsizliğinden bıkmış durumdalar. Bütün sohbet boyunca değinilen konular farklı noktalarda olsa da onlar dönüp dolaşır bu kavramlar etrafında açıklamalar yapmaya çalıştılar.

Mesela, emekli işçi, dış dünyadan ziyade çalışılan ortamda ki eşitlik ve adalete vurgu yaptı. Onun “patronun işçiyle beraber çalıştığı”, “patronun kazandığı paradan işçilere pay verdiği”, “fabrikanın çevre düzenlemesini işçilerin yaptığı” bir ütopyası var. Kurguladığı dünyada eşitlik ve adalet bunları bozacak olanlara kanunen en ağır cezaların verileceği bir kurumsallık üzerine oturduğu gibi bunun içine bir de kanunlara güvensizlik kokan “linç hukuku” katılıyor. Ona göre, ütopyasında ki dünyada eşitlik ve adaleti bozan her kim olursa olsun halk, en azı dayaktan başlayan yöntemlerle bu düzenin güvenliğini sağlayabilecek. Eşitlik ve adalet gibi pozitif değer yüklü kavramların kaba kuvvete dayalı yöntemlerle gerçekleştirmeye çalışıldığı bilinen bir şeydir, fakat bunun ütopya kurgusunun bir parçası olması, ürkütücü olduğu kadar vahim bir şey de ayrıca...

Ev hanımı, eşitliği daha çok kadın ile erkek arasındaki ilişki çerçevesinde algılıyor. Fakat onun dünyasındaki eşitlik kadının yine de “bazı konularda eşinden izin istemesini” de içeriyor. Tabi ki bunda sadakat ve güven duygusunun da izleri var. Kadın ile erkek evin içindeki ev işlerinde, dışarıda çalışma ve maaş konularında eşit olacaklar, bunun devamını gerçekleştirecek olan hükümet ve kanunları olacak. İşte bu noktada ilk bakışta bir merkezi gücün varlığı gibi algılansa da aslında bireyler, gruplar, kurumlar ve en nihayetinde bütün toplumsal ilişkilerde bir güvensizliğin ütopyaya transferi söz konusu ve kanun gücünü elinde bulunduran bir otorite de bütün bu toplumsal ilişkileri düzenlemeye ve korumaya resmen davet ediliyor.

Sırt hamalı ise ütopyasındaki eşitliği “herkes gücüne göre iş yapacak” şeklinde ifade ederken, eşitliği yardımlaşmanın da önemli olduğu bir çerçevede tanımlıyor. O tam manasıyla cemaatçi bir kurguya sahip, “eşitlik ve adaletin halk tarafından seçilecek bir başkan ile sağlanacağını” söylüyor. Bu öyle bir başkan olacak ki eşitlik ve adaletin bozulduğu anlaşılırsa 24 saatte yerinden edilebilecek. O ayrıca hızlı bir adalet istiyor.

Kurgusal bağlamlarının neler olduğuna ve neye odaklandıklarına gelecek olursak bu noktada önemli farklılıklar ortaya çıkmakta. Mesela:

Emekli işçi, patron-işçi (yöneten-yönetilen) çelişkisi üzerinden yola çıkarak, özellikle çalışmanın önemine odaklandı. Ona göre; “bir işte daha fazla çalışan ve güç harcayan daha çok kazanabilecek”, “işyerlerinde çalışanlar çalıştıkları mekanı düzenleyebilecekler. “Ayrıca patronun çalışır, işçilere kardan pay vereceğini belirtmiştik. İşte burada, bir patronun neden böyle davranabileceğine dair güçlü moralite içeren izlere ulaşıyoruz. Fabrika patronu (dairede müdür, orduda komutan, işletmede yönetici vb.) aldığı eğitimin neticesinde böyle davranması gerektiğini öğrenecek yani verilen eğitimi içselleştirecek ve en sonunda “eğitim bitince yemin edecek.” Burada emekli işçi, ütopyasında yer verdiği bir başka kuruma da güvensizliğini ortaya koymakta. Bu aslında modern topluma olan bir güvensizlik, çünkü verilen eğitim eğer yeterli ise törensel bir önem dışında somut anlamda pek bir getirisi olmayacak bir yemin merasiminin “ne önem arz ettiği” peki ala sorulabilir. Diğer yandan, bu ayrıca, bu kişinin ütopyasında modern ile geleneksel ritüellerin iç içe geçtiği anlamına da geliyor. Yine aynı paralelde bir başka yerde “karın az veya çok olacağını vicdan belirleyecek” diyor. Burada vicdana atfedilen değer, bir otoritenin rasyonel kanunlarından daha fazladır.

Ev hanımı ise eşitliğe ve baskının ortadan kalkmasına odaklandı. Onun anladığı eşitlik kadın ile erkek arasında ev işlerinin eşitliği ve çalışma ortamlarındaki eşitlik ile sınırlanırken (sokakta durum ne?) bütün kadınların çalışacağı (hatta ev işçiliği de yapacakları) bir ütopya

kuruluyor. Fakat ev hanımı eşitlikten daha çok kadının çalışma özgürlüğünü elinde bulundurmasını anlıyor. (Mesela; “Kadınların evde de, işte de çalışabilme hakkı olacak” diyor) Odaklandığı diğer noktada “baskı” var. “Baskının olmadığı bir dünya” sözlerinden anlaşıldığı üzere baskı istemiyor, baskının kavgaya, korkuya dolayısıyla güvensizliğe neden olduğunu düşünüyor. Yine de onun belirtmek istediği “baskı” işyerinde patronun, evde kocanın baskısı: “işyerinde “çalış” diye baskı yapılıyor”, “kadınlar hep evde eziliyor” sözlerinden anlaşılacağı üzere onun ütopyası “korku ile uyummayacak bir dünya olacak.”

Sırt hamalı ise özellikle, fiziki gücün (yani sağlığın” ve sadakatin önemle altını çizerek bunlara odaklandı. “Sağlık ve kuvvet güçtür” diyor. Paranın sağlık getirdiğine inanmıyor. Çalışılacak işin “sağlıklı ve temiz” olmasını her şeyin başında gelen koşul olarak görüyor. Diğer yandan, sadakat ve güven önce ailede, sonra arkadaşlar arasında, ilerisinde ise bütün bir toplumda olacak şekilde, tam da bir cemaat kurgusu içindeki dayanışmacı ruha karşılık gelen bir anlam dizgesi oluşturuyor. Öyle ki, ona göre “emeğin karşılığı para olsa da patron ile işçi arasında kurulan iyi ilişki ve güven daha önemli” görünüyor. İyi bir gelecek için para gerekli olmayacak derken “çalışmak ve dürüstlük gerekecek” diyor.

Belirli kelimeleri ne ile kodladıklarına bakacak olursak, burada da bir takım ipuçlarına ulaşabiliriz.

ÜRETİM: Emekli işçi üretimi, “fabrika ve mal” ile kodlarken, ev hanımı ve sırt hamalı ise “çalışmak” ile kodluyor.

İKTİDAR: Emekli işçi iktidarı, “teknolojiyi elinde tutanlar” olarak ifade ederken; ev hanımı “çalışanın güçlü olacağını” söylüyor. Sırt hamalı ise güç ile iktidarı algılamak için “sağlık ve kuvvet güçtür” diyor.

CİNSELLİK: Emekli işçi ve ev hanımı cinselliği “ahlak ve mahremiyet” olarak kodlarken; sırt hamalı “doğurganlık” şeklinde kodluyor.

İNANÇ: Her üçü de ağız birliği etmişçesine “İslâm” diyorlar, ütopyalarındaki dünyada herkesin Müslüman olması var, fakat diğer yandan da inanmanın kişiye bağlı olacağı söyleniyor.

IRK: Her üçü de farklı ırkların olacağını söylüyor, ırk onlarda “soy” ile kodlanıyor.

TOPLUM: Emekli işçi için toplum “halk”, ev hanımı için “insanlar”, sırt hamalı için ise “çevre” olarak kodlanıyor.

Her üç kişinin de hayat ütopyalarında ahlak belki de bu dünyanın en önemli yapı taşı oluşturuyor. Fakat onların ahlaksallığı katı, kesin sınırlarla çizili bir ahlaksallık değil. Üçü de son derece kanaatkar ve parayı ahlak bozucu bir nesne olarak gördükleri gibi “lüks olmayan bir hayat ve geçinebilecek kadar para” istiyorlar. Onların ütopyalarında cinsellik ve ahlak suçu yok “herkes buna uymaya gönüllü olacak” deniyor, fakat bu noktada işçi emeklisi erkek “biz birbirimizi ancak kendimiz kontrol ederiz” diyerek yine o “linç hukukuna” kadar giden toplumsal kontrol mekanizmasının varlığını hissettiriyor. Ayrıca, gönüllülük şartı uzun bir sürecin sonucu olacağına göre bu mükemmeliyeti de içerisinde barındırıyor.

Mesela cinsellik konusunda emekli işçi ile sırt hamalı “para ile aşk yapılamayacağını”, evlilik öncesi de cinsel ilişkinin olmayacağını belirttiler. Oysa ev hanımı “eğer iki kişi de isterse birlikte olabilir, evlilik olmasa bile” diyerek onlardan ayrılıyor.

Sonuç olarak, yaptığımız bu çalışma gösteriyor ki, sanayileşmesini tamamlamış toplumların hayal kurmakta bile zorlanan “mekanik insanları”nın kısır ütopyalarından ziyade, yaşadığımız coğrafyadaki insanların ütopyaları var, aydınların sandığının aksine de tükenmemiş ve oldukça zengin. Bu çalışmada bizi mutlu eden de buydu zaten!...”

C)Görüşmeci: Arif Hatunoğlu :

Görüşülen: Meltem Hanım 24 yaş, Öğretmen

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Eğitimin Kurgulanışı;

Eğitim gönüllülük çerçevesinde, mekansal bir zorunluluk olmaksızın yaşamsal ihtiyaçlara yönelik olacağı ve bununda ücretsiz ve eşitlik temelinde mesleki kalifikasyon ile ilişkilendirilmekte. Aynı zamanda mesleğin devamlılığı ve sürekliliği içinde yaşamın her alanında pratik yapma-uygulama ile kalıcı kılınacağıdır. Bu durum kişiye göre okul ve iş arasında bir kalifikasyonu zorunlu kılacaktır. Ancak bu zorunluluk özgün bir seçimi engelleyici bir durum değil. Rehber, uzman eğitimci tarafından kişinin kendini tanıması şeklinde olacaktır.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Üretim Kurgulanışı;

Özellikle bu durum, üretimde yer alanlar ile bundan faydalananların mekansal yakınlığa bağlı yüz yüze ilişki geliştirmelerini sağlayacak bir faktör olmasıdır. Aynı zamanda üretilen mal ve hizmetlerin üretim aşamalarının veya işlem basamaklarının farkındalığı, tüketimi ise emeğe saygıyı doğurur ve üretilen şeyden en uzun süre fayda sağlamayı yaratır.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında İktidarın Kurgulanışı;

Görüşülen, bu üç bağlamda da iktidarın insan ilişkilerinde olumsuzluk yaratacağını ifade ederken, iktidarı, güç otorite, zorlama, denetleyici ve kontrol mekanizması ile özdeş kılmakta. Bu anlamda toplumsal yaşamın yeniden üretiminde iktidar veya bunu çşğrıştırarak hiçbir düzenlemeye yer verilmiyor. Özellikle bu olumsuzluğu bertaraf edecek bir mekanizma olarak, üretimin bütün aşamalarında “ oto kontrol “ esas alınarak, “ verimlilik “ zaman bağlamında “ isteğe bağlı “, “ sorumluluk anlayışı içerisinde belirlenecek –ki bu sorumluluk örtük bir şekilde bir şeyin özgürlüğünü ifade eder, çünkü sorumluluk ancak özgür insanlar tarafından yüklenebilecek bir anlayıştır- birşeyin sorumluluğu aynı zamanda üretimde yer alma zamanını da etkileyecek. Dolayısıyla “ oto kontrol “ bir bilinç düzeyine ulaşmayla birlikte, özgürlüğün sınırlarını sorumluluk ekseninde ödev ve görevlerin bilininde olma ile var kılınıyor. Bu anlamda özgürlük “ kişiliğin “ gelişimine paralel olan bir kazanım olarak kabul edilmekte.

Öte yandan üretimde yer almanın bedelini maddi olarak –para- ölçülemeyeceği belirtilirken, ücretlendirmenin ihtiyaçların karşılanması ve eşitlik temelinde el alınacağına vurgu yapılıyor. “ Para “ ya araçsal bu anlam yüklenirken, para-iktidar arasında bir ilişki kurulmakta ve paranın insan ilişkilerinde eşitsizlik, dengesizlik ve olumsuz rekabet yaratacağı anlayışı var. Bu nedenle “ para “, “ düzen bozucu “ bu unsur olarak kabul edildiğinden, insanın yapmak istedikleri “ para “ ile ölçülmeyecek ve sağlanmayacak. Bunun yerine ayrı kriterler kullanılacak. Örneğin kredi kartı vb.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Cinselliğin Kurgulanışı;

Görüşülen, bu özellikle bu konuda formasyonu gereği, toplumda cinsel arzuların bastırılmasından kaynaklanan cinsel bozukluklardan hareketle, cinselliğin insan oğlunun diğer ihtiyaç karşılanması ve tatmin edilmesi gerektiğini öne sürüyor. Bu bağlamda cinsellik-duygusuzlukla, özellikle bireylerin cinsel kimliklerinin olgunlaşma sürecinde yaşanması

gerektiğinin öncelliği savunuluyor. Anca cinselliğe ilişkin eğitimin gerek aile ve gerekse okullaşma sürecinde amaca yönelik eğitici çalışmalarla sorun olmaktan çıkarılabileceğine inanıyor. Aynı zamanda cinselliğin kimliksel bağlamda kişinin diğerine iktidar olmayacak şekilde yeniden inşası ön kabul olarak belirleniyor.

Diğer bir nokta ise; cinsel yaşamın nasıl bir mekanda olacağı boyutudur. Karşılıklı olarak cinsiyetlerin biraradılığı “ özel yaşam “, mahremiyet olarak değerlendiriliyor. Bu anlamda cinsellik, iki karşı cinsin birlikteliği olurken, bu cinsel birlikteliğin “ parasal “ bir güç ile satın alınamayacak oluşu, cinselliğin günlük yaşamda tüketilen bir “ meta “ ya dönüşmesi olmayacak. Bu karşılıklı paylaşım “ aşk “ ın taraflarca aşkın bir şekilde kabullenışı olacaktır.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Eğitimin Kurgulanışı;

Eğitim olgusu her üç bağlamda olan üretim süreci ile ilişkilendirilmekte ve eğitimin bireysel doyum ve beklentiler dolayısıyla, bireylere kalifikasyon kazandırmaya yönelik bilgi donanımı sağlama süreci olarak kabul ediliyor. Ancak bu kalifikasyon “ para “ kazanımına yönelik bir mesleki seçimi olmayacak. Öte yandan eğitimin ücretsiz ve isteğe bağlı oluşudur eğitimde yer alma yaşamda kalma süresi olarak kabul edilirken, bu aktif eğitim şeklinde olacak.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Üretimin Kurgulanışı;

Üretim verimlilik temelinde değerlendirilmekte, üretimin zamansal hiçbir sınırlaması yok, ancak üretim sürecinde yer alış zamanı “ verimliliğin en üst sınırı “ olarak belirleniyor. Ve bu üretime katılım zorunluluk temelinde olmayacak.

Üretimde verimlilik, iş yerindeki gerek insan ilişkilerinin geliştirilmesiyle (dostluklar-arkadaşlıklar) gerekse çalışma mevzuatındaki bürokratik yoğunlukların ortadan kaldırılması ile sağlanacak. Başka bir ifade ile verimlilik; bireyin doyum bağlayabileceği üretim biriminde yer alış ile doğrusal bir orantı vardır.

Diğer bir nokta ise; emeğin değeri hiçbir zaman “ para “ ile ölçülemeyeceğidir. “Para”, temel ihtiyaçların karşılanması bir araç ve bu da sınırlı olacak (Parasal olarak). Emeğin karşılığı psikolojik olarak yapılan işten sağlanacak doyum ile özde kılınacak. Ve ücret olarak alınan para hiçbir zaman emeğin karşılığı olarak kabul edilmeyecek.

Görüşülen: Derya öğretmen –31 yaş

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında İktidar Kurgulanışı;

Fatma öğretmen, her üç bağlamda da, iktidarın, güç, kontrol mekanizması ve egemenlik ilişkileri ile değerlendirmekte. Özellikle üretim sürecinde, üretimden pay almayı eşitlikçi temelde bir paylaşım olarak değerlendirirken, üretimde sürekliliği bireysel doyum ve beklentilere alınan cevapla açıklamaktadır. Bunu ise, üretimde yer alacak bireylerin bilgi ve becerileri doğrultusunda uygun işe uygun kişi (kalifikasyon sürecinden geçerek) olarak değerlendiriyor. Dolayısıyla üretimdeki verimlilik bireysel görev ve sorumluluk ile gönüllülük temelinde olmaktadır. Yani birey, özgür iradesi ile herhangi bir iş kolunda yer alıp almamaya verecek kişidir.

Öte yandan üretimde pay almada emeğin karşılığı ücret olacak, ama bu “ para “ olarak değerlendirilmeyecek. Para bir değişim aracı olarak görülmekte, fakat bunun, güç, iktidar veya otorite sağlamada eşitsizlik yaratacağı anlayışıyla, çalışan ve çalışmayan arasındaki ayırımın netleşmesinde ücretlendirmenin belirleyici olması ile üretimde yer alma zamanı ve üretime katkıda bulunma ölçüğünde anlamlı kılınmakta. Ama bu hiçbir zaman bir egemenlik veya bağımlılık ilişkisine dönüştürülmeyecek.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Cinselliğin Kurgulanışı;

Cinselliğin belli bir zamansal sınırlaması olmamakla birlikte bunun okul, aile gibi kurumlarda ortak sosyalizasyon sürecinde bireye aktarılacağı kabul edilmekte. Burada altı çizilmesi gereken nokta “ ortak sosyalizasyon “dur. Çünkü karşı cinslerin ortak sosyalizasyonu, cinslerin kendilerini farklılıklar temelinde tanımasını engeller, dolayısıyla bu karşı cinslerin bir bütünsellik içerisinde -zıt kutuplar şeklinde olmayan- algılanmasıdır. Çünkü Ayşe öğretmene göre “ cinsellik “bireyin özgürlüğüdür. Bu noktada toplumsal ahlakı değer ve normlar cinsel özgürlüğün önündeki engeller olarak algılanıyor. Buradan hareketle oluşturulan ütopyada bu anlamda hiçbir düzenleyici veya kontrol edici değer ve normlar olmayacak. Bu ütopyada bireyin cinsel yaşamını karşılıklı cinsler arasında oluşacak elektriklenme yani “ aşk “ ile yaşanacak duygusalılıklarla ilişkilendiriliyor. Aşk hiçbir zaman gizil bir iktidar değil, aşk ortak bir karardır. Ancak bu cinsel özgürlük özel yaşamın kapsamı ile sınırlandırılıyor ve “ mahremiyet “ olarak kabul ediliyor.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Eğitimin Kurgulanışı;

Eğitim zorunluluk kapsamı dışında tutulacak ve isteyen eğitim alacak . eğitim eşitlikçi temelde parasız olacak . herkesin ilgi ve yeteneğini ortaya çıkaracak bilimsel yöntemle hazırlanmış eğitim programları uygulanacak. Bu ise eğitim sürecinde yer alanların günlük yaşam ve geleceği yeniden inşa etme temelinde olacak ve sonuçta üretkenlik ve verimlilik temelinde üretken birey yaratılacak. Bu anlamda eğitim toplumsal sistemi yeniden üretecek bir kurumsal düzenleme olarak kabul ediliyor. Bu eğitim, günlük yaşamın her alanında var olacak, ailede, okulda, işyerinde vb. alanlarda.

Zaman, Mekan ve Para Bağlamında Üretimin Kurgulanışı;

Özellikle üretim alanı mekansal bağlamda sağlıklı ve hijyenik koşulları ön plana çıkarılıyor. Üretim ile mekansal düzenleme ve yapı arasındaki ilişkilendirme bu alanda yer alacak bireylerin üretime yönelik sağlanacak psikolojik doyum, zevk, motivasyonla ilişkilendirilmekte. Çünkü üretimde yer almanın bedeli, sağlanacak olan tatminli, zevk doyum olarak kabul ediliyor. Para ise burada zorunlu mal ve hizmetlerin alımında bir araç olarak kullanılacak. Yani emeğin karşılığı iki temelde değerlendirilmekte, biri “ para “ diğeri ise yapılan işten sağlanacak doyum olur(öğretmen için ikincisi daha önemlidir).

500 YIL SONRA

Para: Yapılan iş/üretim karşılığı günümüz kredi kartları gibi, hak edilen değer, kartlara yüklenilecek ve yaşam için değişim değerine konu olan ürünler veya hizmetler bu kartlara işlenecek veya düşülecek.

Din: Olmayacak.

Aşk: Bireysel mutluluk (mülkiyet-iktidar) unsuru olarak kabul edilmeyecek, sevgiyi paylaşma temelinde ve özgürlüğün yaşanması olacak.

Devlet: Egemen sınıfı temsil ettiğinden bu olmayacak.

Suç: Eylemin cezai yaptırımının egemence belirlenmesidir. Egemenin kullandığı bir silahtır. Dolayısıyla “ suç “ suça asla yer olmayacak çünkü suç; eşitsizliğin ve paylaşımın olmadığı ortamlarda gelişir.

Demokrasi: Ütopyamda “ azınlık “ ve “ çoğunluk “ gibi ayırım olmadığından demokrasiye gerek kalmayacak.

Savaş: Sınıflı toplumların varlık nedenidir. Bu nedenle sınıfsız bir ütopya da savaş da olamayacaktır.

Alkol: Müslümanlara sorun.

Servet: Eşitsizliğin ifadesidir. Mülkiyet anlayışının olmadığı bir toplumda dolayısıyla servet de olmayacaktır.

Aile: Aile sadece cinselliğin özgürce yaşandığı bir kurum değil bir birlikteliktir. Aile toplumsal örgütlenmenin en küçük birimi olacak.

Güven: İnsan ilişkilerinde temel olacak.

Teknoloji: Günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak her alanda var olacak ve yaşanacak.

D)Görüşmeci: Selim Karyelioğlu

Bu araştırma kapsamında görüşülen kişiler; mekan olarak kentte bulunan fakat ekonomik anlamda görece alt tabaka kategorisinde yer alanları kapsamaktadır. Modern zamanların kentleşme ve kentleşme tanımlarının dışında, kentsel yaşama ilişkin tüketim kalıplarından uzak bir yaşam tarzı sergileyen bu kesimin, kentlerde yeni yoksulluk olgusuyla ne derece örtüştüğü bu projede cevabı bulunmağa çalışılan temel sorudur. Bu amaçla proje; günlük yaşama ilişkin ütopyaların nasıl kurgulandığı, referans noktalarını neler olduğu, bireyin kendi sosyal gerçekliğinin farkındalığı ile ütopyası arasında nasıl bir bağ kurabildiğini anlama çabasını içermektedir.

Ekonomik anlamda alt tabaka kategorisinde yer almakla birlikte, bu çalışmada görüşme yapılan kişiler(üç kişi) farklı portreler çizmişlerdir, sosyal ve psikolojik durumun ve ekonomik yaşamdaki bireysel duruş noktasının, bu çerçevede görüşülen kişilerin kurguladıkları ütopyaya tüm çıplaklığıyla yansıdığı görülmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan en temel sonuç; bireyin yaşam içerisinde düşlediği ve idealize ettiği konununun yaşadıklarının genel bir özeti olduğudur. Bir başka deyişle birey; yaşamında eksik gördüğü duygu, düşünce ve maddi donanımı kurguladığı ütopya ile ortaya koymaktadır.

Görüşme kılavuzu hazırlanırken; görüşülen kişiye, daha önce belirlenen ‘ekonomi, eğitim, cinsellik, din, iktidar, savaş, hukuk ve suç, iletişim, sağlık, nüfus, ekoloji ve çevre, ırk ve etnik köken’ kategorilerinde ‘nasıl olmalı, nasıl olacak, senin düşlediğin toplumda bu nasıldır’ şeklinde sorularla bireyin ütopyayı kurgulaması karşılıklı sohbetle geliştirilerek, konuşulanlar teybe kaydedilmiş ve bu kayıtlar metin haline getirilmiştir.

1.Görüşülen: 44 yaşında, bir kamu kuruluşunda temizlik görevlisi olarak çalışan, 2 çocuklu, ortaokul mezunu dul bir bayan.

Ekonomi

İş mutlaka olmalı ve herkes yeteneğine göre iş yapmalı. Para olacak. Çalışma süresi 8 saat olmakla birlikte, emeğe göre ücret alınacak sanayi ve teknolojik üretim, şehir dışında özel alanlarda olmalı, fakat hizmete yönelik faaliyetler kentlerde yapılacak.

Tarımsal üretim şimdiki gibi köylerde olacak, köylere altyapı hizmetleri ve teknoloji, genel doğal dokuyu bozmadan mutlaka götürülecek. Bu bağlamda her şeyin bir fiyatı olacak fakat bu sabit olmalı. Emeğe göre ücret; işe göre değil çalışma süresine göre artmalı veya azalmalı. Özel mülkiyet olabilir fakat, kamuya yönelik mülkler özelleşemez. ekonomik yaşamı devlet organize etmeli. Fiyatlar ve ücretler(çalışma süresine göre) sabit olacağından, toplumda zengin-fakir şeklinde tabakalaşma olmayacak. 8 saatlik çalışma süresi dışındaki fazla çalışma fazla kazanç getirebilir, fakat bu kazanç tabakalaşma yaratacak bir oran olamaz.

Eğitim

Okul eğitimi; parasız olmalı ve devlet tarafından herkes için eşitlik temelinde organize edilmeli. Çocuklara , yeteneklerine göre eğitim verilecek. Ayrıca eğitim; belli bir süre değil, çeşitli boyutlarda yaşam boyu sürmeli. Okullarda öğretmen öğrenci ilişkisi; sıcak ve gayri resmi olmalı. Ayrıca sınıflar 20 kişiyi geçmeyecek. Mesleklere yönelik uygulamalı eğitim olacak. Eğitimde not kavramı olmakla beraber bu, başarı ölçüsü için belirleyici olmayacak.

Cinsellik

Cinsel eğitim okullarda verilmekle beraber, aile kurumu da varolacağından, aile içinde de bireye, cinsellikle uygun bilgiler verilmeli.

Cinsellik tamamen özgür olmamalı, çünkü bu durum karmaşa yaratır. Bu nedenle cinsellik, iki evli kişi arasında yani kurallara göre yaşanmalı. Evlilik, iki kişinin birbiriyle anlaşması temelinde gerçekleşmeli.

Din

İnsanların isteklerine göre belirlenen dinsel mekan ve ibadet özgür olmalı. Din, kural koyucu olmaktan çok, psikolojik rahatlama aracı olacak.

İktidar

Tabakalaşma olmayacak. Devlet, bir iktidar aracı değil bir organizatör olacak. İktidar (özellikle mesleki) kavramı olmayacak. Ayrıca ailede erkek egemenliği değil karşılıklı anlayış ve eşitlik olacak. Ev işleri eşler tarafından beraber yapılacaktır.

Savaş

Her şey insanların birbirlerine saygısı temelinde şekilleneceğinden, savaşlar olmayacak.

Hukuk ve Suç

Bir kişinin diğerine zarar verici bir davranışı, suç sayılmalıdır. Ahlak kuralları olacak ve bu kurallar insanların dürüst ve empati sahibi olması temelinde şekillenecektir. Bireyin ahlakının şekillenmesinde, hem sosyal çevre hemde eğitim kurumları etkili olacaktır.

İletişim

İletişim, teknolojiyle beraber olacak. Teknolojik iletişimin yanısıra, insanlar arasında, yüzyüze sıcak ilişkiler olmalı. Ayrıca; sosyal ve kültürel faaliyetler olacak ve insanlar boş vakitlerini dilediklerince değerlendirebilecek.

Sağlık

Sağlık sorunları, tamamen devlet organizasyonu ile çözümlenecek ve sağlık hizmetleri parasız olacaktır.

Nüfus

Evlilik ve aile olacağı için, ailedeki çocuk sayısı eşlerin ortak kararına göre belirlenecek. Fakat genelde iki çocuktan fazla yapılmaması benimsenecek.

Ekoloji ve Çevre

Doğanın korunmasına yönelik eğitim; hem okullarda hem de evde bireye verilmeli. Fiziki mekan düzenli olmalı. Evler iki katlı ve bahçeli olacaktır.

Etnik köken

İrkların bir önemi olmayacak, insanlar birbirlerinin farklılıklarını hoş görecektir.

2.Görüşülen: 33 yaşında, ilköğretim mezunu, eşinden ayrılmış, geçimini kağıt toplayıcılığıyla sağlayan, esas mesleği bıçkı ustası(hızarcı) olan ve bir erkek arkadaşıyla kiralık bir evi paylaşan bir erkek.

Ekonomi

İş mutlaka olacak ve herkes dilediği işi yapabilecek. Çünkü işsizlik; hem fiziksel hemde ruhsal yozlaşmaya neden olur. Günlük çalışma süresi 8 saat olacak ve para insanların yaşamında yer alacak. Zihinsel emek, fiziksel emekten daha fazla para kazanmalı. Çalışma mekanları; şehir dışında, yerleşim yerlerinden uzak bölgelerde olmalı ve doğayı bozmayacak şekilde düzenlenmeli. Çalışma organizasyonu, devlet tarafından yapılacak. Kentler yerleşim için olacak, buralarda sadece hizmetler yönelik üretim olacak. Köyler mutlaka olacak; fakat

buralarda tarımsal faaliyetin dışında iş yapılmayacak. Üretilen mal hizmetlerin bir fiyatı olacak. Aynı işe eşit ücret temelinde, çalışma yaşamı devlet ve kurumlar tarafından düzenlenirken, yöneticiler diğer çalışan kesimlerden daha az ücret alacak. İsteyen, daha fazla mesai yaparak daha fazla para kazanabilecek ve özel mülkiyete sahip olabilecek. Aile kurumu olmalı ve burada eşlerin ikisi de çalışıp para kazanmalı. Fakat, kadınlar erkeklere göre fiziksel olarak zayıf olduğundan, daha hafif işlerde çalışacaklar. Ayrıca; iş yaşamında kontrol mekanizması açısından, ücretler yansımayan fakat yetki ve görevlerde işleyen bir hiyerarşik yapılanma olmalı. Fakat, günümüzdeki patron-işçi ilişkisi değilde kooperatife benzer bir iş kurumlaşması olacak. Herkez işini isteyerek ve severek yapmalı. Ekonomik yaşamda çok düşük oranda da olsa "kar" olacak.

Eğitim

Eğitim, devlet tarafından düzenlenmeli ve parasız olmalı. Herkes mutlaka; en az lise mezunu olacak. Not sistemi geçerli olacak, liseyi bitiren ister çalışacak isterse tahsiline devam edecek. Eğitimciler, mutlaka bu işi gönülden yapan kişiler olacak.

Cinsellik

Cinsellik; aile içinde eşler arasında olmalı. Fakat, isteyen bekarlar para karşılığı cinsel ihtiyaçlarını giderebilecekler. Para karşılığı cinsel hizmet verenler, bu işi isteyerek yapıyor olacak. Para, evlenmek için bir ölçüt olmayacak. Evlenenler, birbirlerini sevdikleri için evlenecek.

Din

Her birey, inancında özgür olacak ve dini ibadetini yapabileceği olanaklara sahip olacak.

Savaş

Askeri güç ve savaş, tarih boyunca hep var olduğu için, gelecekte de var olacak. Bu, ortadan kaldırılması mümkün olmayan bir durumdur. Bu nedenle savaş ihtimaline karşı askeri güç, gelecekte de var olacak.

Hukuk Ve Suç

Ahlak mutlaka olacak ve çevreye göre şekillenecek. Bir kişinin başkasına herhangi bir zarar vermesi veya verdiği sözü tutmaması suç sayılacak. Fakat en büyük suç; evli birinin eşi dışında biri ile cinsel ilişkide bulunmasıdır. Suç; zaten toplum tarafından bilineceği için, cezası da ona göre belirlenmiş olacak. Ayrıca herkez eğitilmiş (tahsilli) ve bilinçli olduğundan fazla suç olmayacak.

İletişim

İnsanlar; birbirleri ile çok sıcak ve samimi ilişkiler içinde olacak. Kimse kimseyi aldatmayacak, herkes samimi ve karşısındakini düşünüyor olacak.

Sağlık

Sağlık sorunlarının çözümleneceği mekanlar fazla olacak. Fakat özellikle banyo ve temizlik, her yerde yapılabilecek. Sağlık hizmetleri herkese parasız olacak.

Nüfus

Ailede eşler, istedikleri sayıda çocuk yapabilecek. Çocuklara mutlaka iyi bakılacak.

Ekoloji ve Çevre

Her birey, çevre konusunda hem ailede hem okullarda küçük yaştan itibaren eğitilecek. Ağaç dikmek zorunlu olacak, ayrıca her insana eğitim yaşamında, çiftçilik faaliyetleri öğretilecek ve tarımsal üretim mutlaka köylerde olacak. Herkes, doğaya ve diğerlerine zarar vermeden, istediği tip evde oturabilecek

Etnik Köken

Ulusal sınırlar ve ulusal askeri güç var olacak. Her ülke kendi çıkarları için çalışacak.

3. Görüşülen: 22 yaşında, bekar, yüksekokul mezunu, işsiz bir kız.

Ekonomi

Herkes kendi yeteneğine uygun bir işte çalışacak ve yaşamını sürdürmeye yetecek kadar parayı mutlaka kazanacak. İş mutlaka olacak, 8 saat çalışma ve hafta sonlarını tatil

olması uygulanacak.işler arasında bir değer farkı olmamalı ve herkes dilediği işte çalışabilmeli. Çünkü bir insanın istediği iş, onun yeteneğine de büyük oranda uygundur.Ancak yinede, kul emeğinden çok, zihinsel faaliyetin yoğun olduğu işler yoğunluk kazanacak.Gelecekte de fabrikalar olacak, fakat bunlar yerleşim yerlerinden uzak olacak.Ekonomik paylaşım devlet tarafından, tüm emek faaliyetlerin eşitliği temelinde sağlanacak.İnsanların ekonomik sorunları olmayacak.Mallara belli bir fiyat konulacak, fakat bu sabit olacak,kar olmayacak.Kadın ve erkeklerin, kol gücü gerektirecek işlerde farklı konumları olmalı.Buna göre; ağır işlerde erkekler çalışacak, çünkü doğal durum bunu gerektirmektedir. Ayrıca; birey yaptığı işten sıkılırsa, farklı bir işte çalışma olanağına sahip olacak.Bu; organizasyonun yanısıra biraz da kendiliğinden oluşacak bir durumdur.

Eğitim

Eğitim sadece kurumlarda değil, hayatın her alanında olacak. Her düşünceye açık, herşeyin serbestçe konuşulabildiği bir sistem olacak.Kurumsal eğitim, devlet tarafından organize edilecek ve parasız olacak.Özel okullar, tek tip kıyafet ve bina gibi uygulamalar olmayacak.Ayrıca eğitim; yaşamın her alanında olması gereken, davranış ve kuralların öğrenilmesinide içerdiğinden, bugünkü kadar,kurumsal eğitime fazla vakit harcamak gerekmeyecek.Zaten insanlar genel olarak birbirlerini anlayacak kapasitede olacaklarından, bunu yeni kuşaklara da aktaracaklar.Kurumsal eğitim daha çok, zihinsel faaliyete yönelik,düşünmeye sevkedici olacak.Öğretmen öğrenci ilişkisi; samimi ve eşitlik temelinde olacak.Yani öğretmen olmak, öğrenci karşında bir üstünlük nedeni taşımayacak.

Cinsellik

Evlilik olacak ve evlenilecek kişi, herkesten daha fazla şey paylaşılan kişi olacak.Dostluk ve güven dolu bir ilişki olacak.Eşler aynı yatakta yatmayacak, davranışlar, işler ve cinsel yaşam;zorunluluk temelinde değil karşılıklı dialog ve anlayış temelinde şekillenecek.Cinsellik her yerde konuşulabilmeli ki; bu onu tabu olmaktan çıkaracaktır. Fakat bu, mahremiyetin olmaması demek değildir. Cinsel ilişki; iki kişi arasındaki özel bütünleşmeyi kapsamalıdır ve bu da sadece o iki kişiyi ilgilendirir.Ayrıca insanlar; cinsel fantazilerini gerçekleştirmek için, farklı şekillerde düzenleyebilecekleri mekanlara sahip olmalıdır.Başkasına zarar vermeye yönelik olmayan, veya zora dayanmayan her türlü cinsel faaliyet, yaşanabilmeli ve suç sayılmamalı.

Din

Din tamamen bireysel olmalı.Dinin doğuşu baskıyı getirmiştir ve ayrıca din ataerkil bir düşünceyi içerir.Bundan dolayı toplumsal hiç bir içeriğe sahip olmayacak, sadece bireysel bir tanrı inancını kapsayacak ve kalacak.Örneğin; dinsel mekanlar olmayacak, dini kuralların hiç bir geçerliliği olmayacak.

İktidar

İnsan temelli bir toplum olacak, cinsiyet ve din ayrımı olmayacak.Hiyerarşi, yaşamın hiç bir boyutunda olmayacağı için, eşitsizlik ortadan kalkacak.Herkesin diğerlerini anladığı, yapılan faaliyetlerin gönüllülük esasına dayandığı,ataerkil toplum değerlerinden uzak bir hayat söz konusu olacak.

İktidar, kimsenin tekelinde olmayacak

Savaş

İnsanların aldıkları eğitim ve bilinç düzeyi, savaşın sakıncalarını ve gereksizliğini kavrayabilecek düzeyde olacağından; savaşlar olmayacak

Hukuk ve suç

Ahlak ve cinsellik suçları olmayacak.Sadece başkasına zarar verici faaliyetler ve zora dayalı eylemler suç sayılacak; bunun dışındaki faaliyet serbest olacak.Toplumda herkes, dilediğince düşüncesini ifade edebilecek.

İletişim

İnsanlar arasında;teknolojik iletişimden çok,sıcak ve yüzyüze bir iletişim olacak.Herkesin birbirine anlayış gösterdiği bir iletişim söz konusu.

Sağlık

Sağlık hizmetleri herkese devlet tarafından ücretsiz verilecek, bu konuda sorun olmayacak.

Nüfus

Her evli çift dilediği sayıda çocuk yapabilir.Çocuğun aile ortamında büyümesi ruh sağlığı açısından önemli, bu nedenle çocuk; evli çiftler tarafından yapılmalı.Zaten herkes, belli bir eğitim ve bilinç seviyesine sahip olacağından;çiftler bakabilecekleri kadar çocuk yapacaktır.

Ekoloji ve çevre

İnsanların yaşadığı mekanlar, doğayla içiçe,bitki ve hayvanların bol olduğu ortamlar olacak.İnsanlar mümkün olduğunca az bina olan yerleşim yerleri kuracak.Günümüzdeki köy tipi yerleşim; yoğun olacak.Çiçek yerleşim alanlarının her yerinde, içeride ve dışarıda mutlaka olacak.İnsanlar gerekli bilinç ve eğitime sahip olduklarından, ekoloji ve çevreye yönelik eğitim gerekli olmayacağı gibi, çevre veya kirlilik gibi bir sorun olmayacak.

Etnik köken

Etnik farklılıklar ve ayrımcılık kesinlikle olmayacak.İnsan temelli bir toplum ve herkeste empati duygusu var olacağından,etnik sorunlar olmayacak.

Bağlam Analizi:

1. görüşmecinin yanıtları ve açıklamaları; bu görüşülen kişide ütopyanın, temel olarak ‘‘eğitim ve devlet organizasyonu’’ faktörleri çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Ayrıca, insanlar arasında güven, samimiyet ve ahlak önem taşımaktadır.

2. görüşmecinin verdiği yanıtlar; genelde insanın kendini bilmesi, insanların birbirini aldatmaması gibi,bireysel ilişkilerin düzenlenmesine vurgu yapmaktadır. Ayrıca bazı hususlar, peşinen kabullenilerek(askeri güç,ulusal sınırlar,parayla cinsellik vs)ütopya,idealize edilmekten çok, görüşülenin yaşadığı maddi ve manevi ortamın gerçeklerinden esinlenerek şekillenmektedir.

3. görüşülen ütopyasını, yoğunluklu olarak, moral değerler ve psikolojik faktörler üzerinde yoğunlaştırıyor.Bireysel bilinç ve özgür irade anahtar ölçütler olarak karşımıza çıkıyor.Ayrıca cinsellik üzerinde, diğer iki görüşülenden daha fazla yoğunluk söz konusu. İnsanların birbirlerini anlamaları ve empati sahibi olmaları yoğunlaştırılan bir diğer konudur.

Bu çalışmada görüşülen kişilerin kurgularını oluştururken hangi noktalara vurgu yaptıkları:1-Girişi nasıl yaptıkları 2-Bağlamı hangi konuda yoğunlaştırdıkları3-Kodlamalarının neler olduğu 4-Rasyonalizasyonu nereye odaklaştırdıkları;gözönüne alınarak bu kişilerin ortaya koyduğu ütopyalar hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.Buna göre:

Ekonomi

Her üç görüşülen de ekonomik yaşamın, devlet tarafından organize edileceği kanısındadır.Görüşülen kişilerin tümü, iş’in temel bir gereksinim, hatta yaşamsal bir zorunluluk olduğunu düşünmektedir.Buna göre vardıkları genel ortak sonuçlar: 1-Çalışma saatinin şimdiki gibi 8 saat olması2-Paylaşım sorununun iyi bir organizasyonla (bu organizasyon devletin görevi olarak görülüyor) çözümlenebileceği 3-Yapılan işin, işi yapan tarafından, gönüllü ve isteyerek yapılacağı 4- Ekonomik faaliyet mekanlarının, yerleşim mekanlarından uzak yerlerde olması gerekliliği. 5- Paranın iş ve hizmetler karşılığı olarak kullanılmakla birlikte, günümüzdeki kadar önem arzetmeyeceği.

Genel olarak ekonomik yaşam, kendi başına bir sorun olmaktan çok, üç görüşülen tarafından da bir organizasyon sorunu olarak görülmektedir.

Eğitim

Üç görüşülen de, eğitimin devlet tarafından organizasyonunu benimsiyor ve bunun, herkese eşit götürülmesi gereken bir hizmet olduğu görüşünde.1.görüşülen ve 3.görüşülen; eğitimin sadece kurumsal değil yaşam boyu olması gerektiği kanısında.1.ve 2. Görüşülen; kurumsal eğitimde not sisteminin kullanılmasını, fakat bunun belirleyici olmaması gerektiğini düşünüyorlar.3. görüşülen ise ; kurumsal eğitimin az vakit içeren , zihinsel faaliyet yoğunluklu olacağını belirtiyor.1.görüşülen genel rasyonalizasyonu eğitim üzerinde yoğunlaştırıyor.

Cinsellik

Cinselliğin yaşanmasında, her üç görüşülen de evlilik üzerinde odaklanıyor.3. görüşülen için ise, bu konu daha ayrıntılı bir önem taşıyor:Zira onun ütopyasında cinsellik;çok serbestçe tartışılabilen, fakat iki kişi arasındaki özel anları içeren bir durum.1.görüşülen ise; cinselliğin tamamen özgürce yaşanmasının karmaşa yaratacağını, bu nedenle evlilikle beraber olacağını düşünüyor.2.görüşülen ise otoriter bir bakış açısıyla; cinselliğin parayla satın alınabileceğini kurguluyor.1. görüşülenin aksine 3. Görüşülen; cinselliğin, başkasına zarar vermeyecek şekilde olmak şartıyla tamamen serbest yaşanacağını,hatta fantaziler için özel mekanlar olacağını kurguluyor.

Din

1.ve 2. Görüşülen; dinin serbestçe yaşanmasına olanak sağlanacağını kurgularken;3 görüşülen; dinin sadece bireysel inanç bazında yaşanacağını düşünmektedir.Her üç görüşülende; dinsel dayatmayı olumluamazken, 3.görüşülen daha da ileri giderek,dinin baskıcı ve ataerkil özelliklerinden dolayı, tanrı inancı dışındaki tüm özelliklerini ortadan kaldırılmasını düşünüyor.

İktidar

1.ve 2.görüşülen; iktidarı yöneticiler ve devletle özdeş gördüklerinden,günümüzdeki yöneten yönetilen ilişkisini ütopyalarında;eşitlik temelinde oturtmağa çalışıyorlar.Ayrıca 1.ve 3. Görüşülen; kadın olmalarının da getirdiği bir motivasyonla, günümüz toplumundaki''erkek iktidarı''nı kadın-erkek eşitliği temelinde düşüyorlar.Her üç görüşülende; devleti ve yöneticileri, hükmeden değil; organize eden konumunda görüyorlar.Fakat hiyerarşi konusunda farklı görüşler söz konusu:2. Görüşülen;özellikle iş yaşamında, hiyerarşik yapılanmanın;denetleyici olmasından dolayı gerekliliğini savunurken,1. Ve 3. Görüşülen;yaşamda hiyerarşinin olmayacağını kurguluyorlar.

Savaş

1.ve 3. Görüşülen; savaşların olmayacağını kurgularken, 2. Görüşülen ; geçmişte ve günümüzde varolan savaşın gelecekte de olacağını kurguluyor.

Hukuk ve Suç

1.ve 2. Görüşülen ; ahlak kurallarının varlığını savunurken ,3 . görüşülen; ahlak suçu diye bir şey olmayacağını belirtiyor.Her üç görüşülen de suçu; başkasına zarar verici faaliyet olarak tanımlıyor.1. görüşülen ; hukuk yerine ahlakı koyarken, 2.görüşülen; hukuk ve suç kavramlarının zaten belirlenmiş olduğundan, bunun bireysel bilince de yansıtacağı görüşünde.3. görüşülen ise; zarar verici olmayan zora dayanmayan her türlü davranışı ve düşüneği suç kavramının dışında kabul ediyor

İletişim

İletişim; her üç görüşülen için de, medyatik veya teknolojik olmaktan çok ; insanlar arası iletişim olarak algılanıyor ve yüzyüze ilişkilerin; sıcak, samimi ve güven temelinde olacağı kurgulanıyor.1. görüşülen; teknoloji yoluyla iletişimi de düşünürken, diğerleri teknolojik iletişime değil insanlar arası ilişkilere vurgu yapıyor

Sağlık

Her üç görüşülende; sağlık hizmetlerinin herkese karşılıksız götürüleceğini kurguluyor. Üçü de ütopyalarında, bu konuda bir sorun yaşama olasılığı düşünmüyorlar.2.görüşülen; sağlıklı olmakla banyo yapma arasında bir ilişki kuruyor.

Nüfus

Görüşülen üç kişi de ; nüfusun ailede eşler tarafından belirleneceğini düşünüyorlar.1. ve 3. Görüşülen; bakılabilecek kadar çocuk yapılmasını kabul ederken, 2. Görüşülen bu görüşe katılmakla beraber, bu sayının iki ile ideal olacağını kurguluyor.

Ekoloji ve Çevre

1 ve 2. Görüşülen ; ekoloji ve çevre konusunda, bireylerin eğitime vurgu yaparken, 3. Görüşülen; bunun zaten bilincin doğal bir sonucu olacağını savunuyor.2. görüşülen; ekoloji ve çevre konusunda, bazı zorunlu uygulamaların olmasından yana görüş belirtiyor.Ağaç ve yeşilin korunması üç görüşülende de yer alırken, 3. Görüşülen; mümkün olduğunca az bina, 1. Görüşülen ; iki katlı evlerde oturmayı, 2. Görüşülen ise; herkesin istediği tip mekanda oturmasını kurguluyor.

Etnik Köken

1 ve 3. Görüşülen; ırksal ve etnik farklılıkların varolmayacağını düşünürlerken, 2. Görüşülen bu konuda ; ulusallık ve ulusal çıkar temelinde ütopyasını kurguluyor.

SONUÇLAR VE YORUMLAR: GÜNLÜK YAŞAMDA ÜTOPYALAR VE KENTSEL YOKSULUN YENİ DÜNYASI ;

KAÇIŞ MI ALTERNATİF MI?

Kısa dönemli bir “Ütopyalar analizi” sayılabilecek bu çalışma, başlangıçtaki hedefine ulaşmış görünüyor. Amacı; kentsel yoksul olarak tanımlanan insanların “yaşam kurgularını yok edip etmediklerini” sorgulamak ve bundan hareketle “insanoğlu’nun gelecekte yepyeni bir toplumsal hayatı öngörme yetisini ne oranda muhafaza edebildiğini” anlayabilmektir.

Birkaç bakımdan bu sonuçlara ulaştığımızı varsayıyoruz. Öncelikle çalışma alanının “ütopya” olması; pozitivist çalışma tekniklerinden kurtulabilmeyi ve “anlayıcı” bir teknik olarak “söylem analizini” kullanabilmeyi sağlamıştır. İkinci olarak; bu tekniğin tek başına kullanılmasının aslında araştırmayı bilimsel temellerden uzaklaştırdığını iddia edemeyiz. Zira “ütopya” hakkındaki bilimsel literatürün çalışılmasından, bu literatür aracılığıyla kategorilerin tespitlerine kadar tüm yöntemsel plan, varolan pozitivist teknikler ereciliğiyle yapılmıştır. Çalışmanın bir diğer boyutu da, yöntemsel kurgusunun normatif olarak yapılmış olmasıdır. “Ütopya” bir anlamda kişinin varolan yaşam algıları çerçevesinde kurgulanacaktır. Bir diğer deyişle ütopyaya ulaşmanın yolu, kişiler için “içinde bulunulan dünyanın sorgulaması” ile mümkün olmaktadır. Bu durum totolojik olmayıp, aksine, kişilerin içlerinde buldukları yoksulluk ve yok olma şartlarını algılamalarında ve duyarlıklarında temel bir geçiş haline gelmiştir.

Alanın sürekli ziyaretleri, hatta kimi zaman bütün günü birlikte geçirerek yapılan yönlendirici soru tekniği ile(12 kategori ve çapraz kategorilere ilişkin sorularla), kişiler kurgularını “hayal” ve “fantezi”lerden toplumsal olana taşımayı keşfetmiş, ardından bir yabancılaştırma efekti olarak uygulanan “500

yıl sonra...” soruları ile de içinde buldukları toplumsal yapının keskinleştirici ve indirgemeci kısıtlarından sıyrılabilmeyi başarmışlardır.

Sonuçlara gelince:

Bütün olarak en çok kullanılan kavramların “eşitlik” “adalet” “gönüllülük” “doğalcı” “basit/sade” “çalışma odaklı” toplumsallık” “sadakât” “güven” “sağlıklı” kişisel” dostluk” “destek” olduğunu görmekteyiz. Ancak kişilerin hayatları dolayımından bu kavramların içeriği de değişmektedir. Örneğin: İşçi emeklisi “çalışmak ve eşitlik” kavramlarını birlikte ve sürekli eşdeğer tutarken; marjinalist/işsiz için doğalcı ve basit bir teknolojinin hakim olduğu bir çalışma anlayışı ön plana çıkmaktadır. Üniversite terk bekar erkek ise yüksek teknoloji bir sosyalist çalışma örneğini kendi ütopyasını odağına yerleştirmektedir.

Cinsiyet de ütopyanın temelini çizmede önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır: kadınlar daha çok “doğaya uyumlu” “bolluk” “sadakât” “güven” kavramları ile kendi ütopyik toplumlarını temellendirmektedirler.

Bu arada iş ve meslek de ütopya temelini çizmede önem arzetmektedir: Çöp toplayıcının ütopyik şehrinde en önemli öge: su ve banyolardır. Öğretmenlerin ütopyasında ise “kültür” ve “yaratıcı akıl”; ev kadınında ise “güven” ve “sosyal çevre” kavramları ön plana çıkmaktadır.

Benzer olarak, merkezi otorite ile iş ve meslek ilişkisini formel veya informel/dolaylı olarak kurmuş bulunanlarda “merkeziyetçi yönetim” ütopyası, diğerlerinde ise “yerelci” bir anlayış belirgindir.

Bütün olarak konuşulanlarda geleceğe yönelik bir iyimserlik olduğunu söylemek mümkündür. “Daha adil” “daha eşit” bir dünya kurgusu tüm konuşulanlarda en başta gelen ütopyadır. Beklenenin aksine, toplumsalın kurgusunda, “para” “zenginlik” “kişisel refah” kurguları en gerilerde cereyan etmektedir, hatta yoktur. Aksine “sadakât, “sadelik” “şevkat”, “eşitlik ve adalet” gibi daha moralitenin etken olduğu ve etik bir hayata yönelik kurgular ön plandadır.

Öncelikle çarpıcı olan bir sonuç, "Aydınlar"ın ütopyalarını "Halk için" kurgularken, halkın çok daha eşitlikçi davranması ve ÜTOPYALARINDA "AYDIN" KATEGORİSİNE HİÇ YER VERMEMESİDİR. Halkın ütopyaları çok daha yalın ve daha az totaliterdir. Aydın için, aydının ütopyasında halkın "bir şeyleri yapması", "bir şeyleri yemesi ya da yememesi",

"bir yaşam biçimini seçmesi" vb. baskıcı söylemler büyük yer tutarken, yoksulluğun ütopyasında "herkes" eşit kategoridedir. Ancak bu "herkes" ve "eşitlik" ilkeleri daha ziyade "güçsüzün desteklenmesi" ve "yaratıcının desteklenmesi" ile temellendirilmektedir.

Konuşulanların tamamı "kıtlıkta eşitlik" ilkesinden ziyade "bollukta eşitlik" ilkesini ön plana çıkartmakta; bu şekilde de tüketim toplumunun kurbanları olmadıklarını göstermektedirler. Bu anlamda "kentten yeni yoksullarından" buldukları mekanı/iş/formal sistemi "dışlayanlar" değil; ancak "buralardan dışlanmış olan ve bunun bilincinde olanlar" olarak söz etmek mümkündür.

KAYNAKLAR

- ADORNO, T., (1997), *Minima Moralia*, Metis Yay., İstanbul.
- BAUMAN, Z., (1999), *Çalışma, Tüketim ve Yeni Yoksullar*, Sarmal Yay., İstanbul.
- BEATRICE, G., (1998), *Hard Lines; Voices From Deep Within a Recession*, Mandolin, Canada.
- BİLGİN, N., ve GÖREGENLİ, M., (1996), "Kentsel Katılım ve Çoğulculuk", *Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne*, WALD, İstanbul.
- BOCOCK, R., (1997), *Tüketim*, Dost Yay., Ankara.
- BORATAV, K., (1995) *İstanbul ve Anadolu'dan Sınıf Profilleri*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul.
- COLLENBACH, (1994) , *Ekotopya*, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- ERDER, S., (1996), *İstanbul'a Bir Kent Kondu: Ümraniye*, İletişim yay., İstanbul.
- ERDER, S., (1997), *KENTSEL GERİLİM*, um:ag, Ankara.
- GÜVENÇ, M. Ve IŞIK, O.,(1996) "İstanbul'u Okumak-Bir Çözümleme Denemesi" *Toplum Bilim*, Güz-Kış, 51/52
- HAVEMAN, (1990)*Yarın; Sanayi Toplumu Yol Ayrımında Eleştiri ve Gerçek Ütopya*, Ayrıntı Yay., İstanbul.
- LAÇİNER, Ö., (1996), "Kentlerin Dönüşümü ve Yeni Kentlilik Bilinci", *Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne*, WALD, İstanbul.
- LASH, S., &URRY, J., (1992) *Economies of Science and Space*,Routledge, London.
- LEFEBVRE, (1991), *Yaşamla Söyleşi*, Belge Yay., İstanbul.
- MARX, K ve ENGELS, (1976), *Nüfus Sorunu ve Malthus*, Sol Yay., İstanbul.
- MİKKELSEN, B., (1995), *Works for Development Work and Research*, Sage Publ.
- ÖZGEN, N.,(1999) "İstanbul İlegal Şehir", *Bilim ve Ütopya*, 87.
- SCOTT, J., (1994), *Poverty and Wealth*, Longman, London.
- SIMMEL, G., (1996), "Metropol ve Zihinsel Yaşam", *Cogito-Kent ve Kültürü*, Sayı:8.
- UNABOMBER: *Manifesto; Sanayi Toplumu ve Geleceği*, (1996), Kaos Yay., İstanbul.

U.K.LeGuin, (1996) Mülksüzler- Metis Yay., İstanbul.

WARD, C., (1989), Welcoma a Tinner City; Urban Survival in the 1990's, BSP, London.

WRIGHT, E. O. (1985), The Class.

ZEMYATİN, Y., (1996), Biz, Ayrıntı Yay., İstanbul.

EK - KATEGORİLER

1-CİNSELLİK-İLİŞKİLER-AİLE VE EVLİLİK

LEFEBVRE	aşkXyalnızlaşma ikilemi; aşk bir momenttir, tutku ve mutlakiyet
COLLENBACH	iki cinsin eşitliği; kadın istediği erkekten çocuk yapar; cinsel özgürlük günleri var; aile var; çocuklar ortak; geniş aile ortamı
HAVEMAN	erkek iktidarı;
Le GUİN	dilde eril dişil farkı var; mutlak eşitlik
ZEMYATİN	

2-SOSYALİZASYON-EĞİTİM

LEFEBVRE	
COLLENBACH	sınavlar var; üretim içinde eğitim; formel eğitim; eğitim dili İngilizce; ırkların kendi dili var; yardımlaşma ile eğitim
HAVEMAN	sürekli eğitim; ortak dünya dili;
Le GUİN	özgün dil; dilde mülkiyet eki yok; ortak sosyalizasyon mekanları; eleştirel eğitim sistemi;
ZEMYATİN	birörnekleştirme; insanların numaralandırılması; aritmetik dizgeleme

3- İKTİDAR-HİYERARŞİ/SINIF

LEFEBVRE	
COLLENBACH	çok zengin bir sınıf yok; farklılaşma ılımlı ölçüde; sanatçılar ve bilim adamları bir üst düzeydeler
HAVEMAN	
Le GUİN	
ZEMYATİN	tek devlet; bir örnekleştirme;

4-SUÇ

LEFEBVRE	
COLLENBACH	uyuşturucu ve alkol kullanımı var ama yaygın değil; komüniter birlikler
HAVEMAN	
Le GUİN	
ZEMYATİN	

5-EKONOMİ

LEFEBVRE	Marxist mülkiyet anlayışı
COLLENBACH	ihtiyaç için üretim;(birikim amaçlı değil); planlı üretim;tüketim maddesi üretilmiyor; adem-i merkeziyet var; küçük üreticilik var; kişisel mülkiyet var; üretim araçlarının mülkiyeti çalışanlara ait; ücret karın paylaşımı ile; haftalık çalışma saati 20 saat; ücret sistemi hiyerarşik; otomasyon var; montaj manuel; do it yourself
HAVEMAN	
Le GUÏN	anti-mülkiyet; kıtlık ekonomisi
ZEMYATİN	belirlenimcilik

6-DİN

LEFEBVRE	
COLLENBACH	kültürün temeli Musevilik ve Hristiyanlık;
HAVEMAN	ahlaki yaşam modeli; çok az inanan var
Le GUİN	dinsizlik; kutsal var
ZEMYATİN	devlet dini; ayinde insan kurbanı

7-MEDYA VE İLETİŞİM

LEFEBVRE	TV-zapping ile eleştirel bir dünya yaratma
COLLENBACH	TV var; kablolu, video var fakat pek kullanılmıyor; bazı TV kanalları resmi haber kanalları; TV programları katılımı teşvik ediyor; ideolojik yansızlık dikkate alınmıyor; reklamlar var; Tv çoğunlukla eğitim ve az da olsa eğlence amacıyla kullanılıyor; çekimler profesyonel değil
HAVEMAN	TV yaşamın özü; belgeseller yaygı; bilgi ve belge alışverişi için TV; haber vb. yok
Le GUİN	kamu duyuruları ile haberleşme
ZEMYATİN	

8-IRK

LEFEBVRE	
COLLENBACH	Siyahlar azınlık olarak varlır; ayrılıkçı fikirler var; daha güçlü ve zayıf ırklar var
HAVEMAN	
Le GUİN	
ZEMYATİN	

9-SAVAŞ VE BARIŞ

LEFEBVRE	
COLLENBACH	Ordu var; geçmiş bir savaşın izleri var;
HAVEMAN	
Le GUİN	sürekli bir propoganda ile karşı koyuş var; barışı savunan ama barışçı yaşamayan bir toplum yapısı
ZEMYATİN	

10-SAĞLIK

LEFEBVRE	
COLLENBACH	Sağlık ücretsiz; doktor ve özel hemşireler var; tıp eğitimi var;
HAVEMAN	insan ömrü uzamış; ortalama ömür 100 yaşın üzerinde
Le GUİN	mikrop yok; hastaneler var ve ücretsiz
ZEMYATİN	hastalık tanımı değişik; düzenden kopuk veya karşı olan herkes hasta sayılıyor; sağlık hizmeti ücretsiz

11-NÜFUS

LEFEBVRE	
COLLENBACH	14 milyon sabit nüfus; nüfus giderek azalıyor; doğum kontrolü yaygınlaştırılıyor; kürtaj bir doğum kontrol yöntemi; ömür uzamış; gebelik önlemi kadına ait
HAVEMAN	cinsellik ve aşka ilişkin söylemlerle ilerleyen bir nüfus anlayışı; eşler dilerlerse çocuk yapıyorlar; nüfus azlığı ya da çokluğu sorun değil, çünkü dünya üretimi çok daha fazla nüfusu besleyebilir
Le GUİN	Nüfusa yönelik bir politika yok
ZEMYATİN	Nüfus kontrol altında tutulmuyor

12-ÇEVRE

LEFEBVRE	ekolojik kirlenmeye karşı çıkış
COLLENBACH	"ölen plastik" üretilmiş; çevre korumacılık; maden yerine kullanılan malzeme üretilmiş, bu püskürtme malzeme de dönüşüyor; ağaç her yerde kullanılıyor; giysiler doğal malzemedен; çöpler organik gübre oluyor, iki tür çöp var: recycle ve organik çöp; çöplerin toplanma araçları ayrı; ithal malzeme var ancak gümrükleri çok yüksek
HAVEMAN	doğal çevre ile içiçe yaşama; recycling çok yaygın; tüketimi azaltıcı doğal üretim; kirlenici enerjiler kullanılmıyor
Le GUIN	kısırlı bir çevre; herşey dönüştürülüyor; düşman bir doğa var
ZEMYATİN	herşey camdan; tekdüze doğa; herşey düz